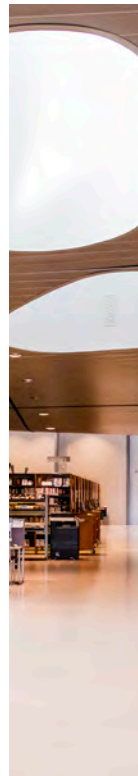
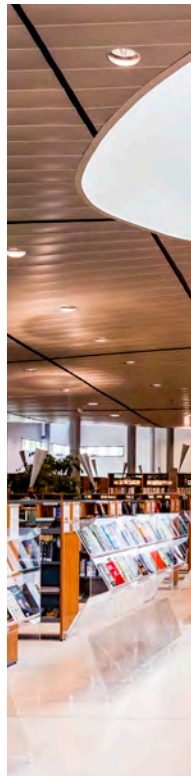
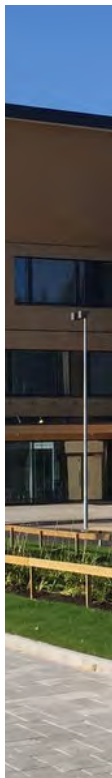

Hollolan kunta

Talousarvio 2018 Taloussuunnitelma 2018-2020

Kunnanhallitus 6.11.2017 ja 27.11.2017
Valtuusto 11.12.2017

Sisällysluettelo

1.	Kunnanjohtajan katsaus	4
2.	Yleisperustelut	6
2.1	Talousarvion rakenne ja sitovuus	6
2.2	Tilivelvolliset	7
2.3	Hollolan kuntastrategia	8
2.4	Valtuuston hyväksymät tavoitteet	10
2.5	Yleiset taloudelliset lähtökohdat	10
2.6	Hollolan kunnan talousarvion laadinnan perusteet	13
2.7	Väestö ja työllisyys	18
3.	Käyttötalousosa	20
3.1	Kunnanhallitus	21
3.1.1	Konsernipalvelut	22
3.1.2	Sosiaali- ja terveyspalvelut, Hollolan kunnan osuus	26
3.2	Hyvinvointivaliokunta	28
3.3	Elinvoimavaliokunta	34
3.3.1	Vesihuoltolaitos	39
4.	Käyttötalousosan yhdistelmälaskelmat	40
5.	Investointiosa	44
6.	Tuloslaskelmaosa	50
7.	Rahoitusosa	54
8.	Hollolan kuntakonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet	56
9.	Taseyksikön erillislaskelmat	58
10.	Maakuntauudistuksen vaikutus	60

1. Kunnanjohtajan katsaus

Vuosi 2017

Valtuusto hyväksyi vuoden 2017 talousarvion tasapainoisena (22 000 euroa).

Yleinen taloudellinen tilanne on tukenut verotulojen kehitystä, mikä on tämän hetken tilanteessa n. 1 milj. euroa alkuperäistä talousarviota suurempi, Tästä huolimatta kunnallisveron toteutuma näyttää edellisvuotta heikompaa kertymää. Tätä selittää pitkälle kilpailukyky-sopimuksen kunnallisveroon kohdistuneet vähennykset.

Syyskuussa valtuusto hyväksyi muutetun talousarvion, minkä tulos oli -1,5 milj. euroa. Sosiaali- ja terveystenon arvio 23.10.2017 saadun tiedon pohjalta on kuitenkin alkuperäistä talousarviota -1,4 milj. euroa pienempi ja muutettua talousarviota -1,6 milj. euroa pienempi. Tämä vaikuttaa merkittävästi vuoden 2017 tilinpäätösennusteeseen, joka on muutuneiden sote-menojen jälkeen positiivinen, huolimatta Pyhäniemen vanhainkodin alaskirjauksesta (-1 milj. euroa).

Vuosi 2018

Talous

Vuoden 2018 talousarvioesitys on tasapainossa, tuloksen ollessa 10 t euroa.

Tulopohjan kasvu on edelleen vaatimatonta. Tulojen kasvu on verotulojen varassa, joiden arvioidaan olevan 91,3 milj. euroa ja kasvavan vuoden 2017 korjattuun talousarvioon verrattuna 2,2 milj. euroa eli 2,5 %. Kasvua leikkaa edelleen kilpailukyky-sopimus, mutta puolestaan lisää yleisen taloudellisen kasvun voimistuminen.

Valtionosuuksien arvioidaan olevan 36,63 milj. euroa, missä muutosta vuoteen 2017 on -0,1 milj. euroa (-0,3 %). Verorahoituksen kasvu on yhteensä 2,1 milj. euroa, 1,7%

Tuotot vähenevät 1,5 milj. euroa (-4,6 %), mm. myyntituottojen ja maksutuottojen vähentymisen johtuu erityisesti ruoka- ja siivouspalvelut

muutoksesta. Toimintatuottoihin sisältyy Hollolan ja Hämeenkosken yhdistymisavustusta, minkä suuruus on 0,9 miljoonaa euroa vuonna 2018. Se poistuu vuonna 2019.

Toimintakulut (nettomenot) pienenevät -0,2 milj. euroa (-0,1 %), bruttona n. 1,6 milj. euroa. Keskeisin selittävä tekijä on sosiaali- ja terveystenot ja vuonna 2017 tehdyt rakenteelliset muutokset (ml. vanhainkodin lakkautus). Sote-menot on budjetoitu Hyvinvointiyhtymästä aiemmin saadun tiedon mukaisena, yht. 70,5 milj. euroa (TPE 2017 +0,9 milj. euroa ja +1,2 %). Menot ovat hieman hyvinvointiyhtymän viimeisintä talousarviolukua suuremmat.

Bruttokuluja kasvattavat mm. vuosikorjausluonteisten erien kirjaaminen vuosivaikutteisesti (n. 0,5 milj. euron vaikutus) ja leasing-vuokrat täysimääräisenä. Henkilöstömenot pienenevät johtuen mm. toimitilapalveluyhtiöille siirtävästä henkilöstöstä. Palkankorotusvaraus on 0,7 %, jonka lisäksi ollaan varauduttu keskitetysti 200 t eurolla mahdolliseen korkeampaan palkkaratkaisuun. Vuoden 2018 palkkaratkaisut ovat talousarvion laadintavaiheessa avoimia.

Poistot ovat n. 9 milj. euroa, summaa kasvattaa mm. uusien koulujen kaluston poistot.

Investoinnit

Investoinnit ovat yhteensä n. 9,9 milj. euroa, josta kehätien osuus on 1,9 milj. euroa (kokonaiskustannus 7,7 milj. euroa vuosina 2018-2021). Kiinteistöinvestoinnit ovat poikkeuksellisen vähäiset, vain 0,7 milj. euroa. Keskeisin investointikohde on puukoulun lunastus 0,2 milj. euroa. Kuntatekniikan investoinnit ovat 3,88 milj. euroa. Keskeisimmät kohteet ovat Paassillan ja Hopeakallion alueiden esirakentaminen 0,8 milj. euroa, Raikkosen alue 0,6 milj. euroa sekä Rantatien kevyenliikenteen väylä 0,6 milj. Vesihuoltolaitoksen investoinnit ovat 2,3 milj. euroa.

Vuosikate 9 milj.eur riittäisi investointeihin ilman kehätien rahoitusta. Lainamäärän kasvu 7 milj. euroa brutto, netto n. -1,5 milj. euroa.

Toiminta

Vuoden 2018 toiminta kyetään turvaamaan vuoden 2017 tasolla. Strategiset panostukset näkyvät erityisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja elinkeinotoiminnassa. Uusi kuntastrategia hyväksytään vuonna 2018 ja se tulee näkymään vuoden 2019 toiminnassa ja talousarvion laadinnassa. Kunnan organisaatio on uudistettu 1.6.2017 lähtien. Kiinteistöriskien arviointi ja niihin liittyvät toimenpiteet ovat käynnissä.

Tilapalveluista muodostetaan 1.1.2018 erillinen yhtiö, mihin siirtyy 18 henkilöä. Ruoka- ja siivouspalvelujen toiminnan kehittäminen on käynnissä.

Hyvinvointikuntayhtymän toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen vaikuttaa keskeisin osin maakunnan palveluihin. Hyvinvointikuntayhtymä on linjannut, että jokaisessa kunnassa säilyy laaja tai suppea sote-keskus. Hollolan Salpakankaan osalta kunta on käynnistämässä uuden laajan palvelun sote-keskuksen rakentamista katkeamattomien palvelujen turvaamiseksi.

Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu jatkuu jo viidettä vuotta ja uudistukseen liittyy edelleen paljon epävarmuuksia. Perustuslakivaliokunnan lausunto (6/17) siirsi maakunnan käynnistymisen vuoteen 2020. Päijät-Hämeen maakuntavalmistelu on vasta käynnistymässä muutosjohtajan palkkaamisen myötä. Sote- ja maakuntauudistuksella on merkittäviä vaikutuksia lähes kaikkeen kunnan toimintaan.

Kunta ponnistelee voimakkaasti kohti uutta rooliaan, missä painottuu vuorovaikutuksen lisääminen, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja elinvoiman kehittäminen. Vuonna 2017 toteutetun Arttu-kuntalaiskyselyn pohjalta hollolalaiset ovat edelleen keskimääräistä tyytyväisempiä kunnallisiin palveluihin.

Tulevaisuus

Sote- ja maakuntauudistuksen toteutuessa vuonna 2020 kunnallisveroaste putoaa 12,3 %-yksikköä ja kunnan vastuu sosiaali- ja terveystalouden rahoittamisesta päättyy.

Muutokset vaikuttavat kuntien rahoitusasemaan merkittäväällä tavalla, kun kuntien suhteellinen velka kasvaa yli 100 %:in. On tärkeää, että kunta etenee kohti uudistusta mahdollisimman tasapainoisessa taloustilanteessa.

Hollolassa 22. marraskuuta 2017

Päivi Rahkonen
Kunnanjohtaja

2. Yleisperustelut

2.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella.

Suunnittelun lähtökohdissa ja yleisperusteissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet.

Käyttötalousosa sisältää palvelualuekohtaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnalliset tavoitteet ja tunnusluvut.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot.

Investointiosassa esitetään kunnan investointimenot ja –tulot, jotka tarvittaessa eritellään hankekohtaisesti.

Rahoitusosassa esitetään tulo-rahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

Vuonna 2017 käyttötalouden osalta sitovuustasoksi on kaikkien palvelualueiden osalta määriteltä nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus (=nettomeno).

Investointien sitovuustaso on esitetty investointiosassa. Investointien osalta on käytössä myös nettositovuus eli menojen ja tulojen erotus.

Sitovuustasot valtuustoon nähden:

Talousarvio-osa	Sitovuustaso
Käyttötalousosa	toimintatulojen ja –menojen erotus, toimintakate
Tuloslaskelmaosa	rahoitustulot ja –menot netto
Investointiosa	investointitulot ja menot netto
Rahoitusosa	lainanlyhennykset, lainat, brutto

Investointien sitovuustasot (millä tasolla muutokset viedään valtuuston päätettäväksi) toimialoittain ovat seuraavat:

- **Kunnanhallitus:** kiinteä omaisuus yhteensä
- **Kaikki palvelualueet:** irtain omaisuus
- **Elinvoimavaliokunta:** Hankekohtaiset rakennusinvestoinnit, sitovuustaso hankkeittain yli 2 milj. euron rakennusinvestointien osalta, muutoin sitovuustaso hankkeet yhteensä (erittely hankkeittain), muut rakennusinvestoinnit, liikennealueet, muut yleiset alueet, vhl investoinnit.

2.2 Tilivelvolliset

Kuntalain 125 §:n mukaan tilintarkastuskertomuksessa annetaan mm. lausunto sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä konserni-valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä sekä mahdollisesta tilivelvolliseen kohdistuvasta muistutuksesta. Muistutuksen edellytyksenä on, että tilivelvollinen on toiminut vastoin lakia tai valtuuston päätöksiä eikä virhe tai aiheutunut vahinko ole vähäinen.

Tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu johtamansa toiminnan riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä ja niiden jatkuvasta ylläpidosta. Tilivelvollisuus merkitsee sitä, että tilivelvollisen toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, häneen voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja häneltä voidaan evätä vastuuvapaus sekä omasta että alaisensa tekemisestä tai tekemättä jättämisestä. Vaikka henkilö ei olisikaan lain tarkoittama tilivelvollinen, hänen on luonnollisesti hoidettava tehtävänsä asianmukaisella huolellisuudella eikä tilivelvollisaseman puuttuminen vapauta esimiehiä toiminnan valvontavastuusta.

Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat mm. **kunnan toimielimen jäsenet ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisia voivat olla myös muut toiminnasta itsenäisesti vastaavat henkilöt.** Viranhaltijan tilivelvollisuus on ratkaistava tapaus tapaukselta henkilön tosiasiallisten tehtävien ja aseman mukaan eikä niinkään muodollisen virka-aseman perusteella. Tilivelvollisuus ei tuo viranhaltijalle mitään sellaista vastuuta, joka ei kuuluisi hänelle hänen asemansa perusteella muutoinkin – esimiehenä, laskujen hyväksyjänä tai määrärahojen käytöstä päättävänä viranhaltijana (Harjula ja Prättälä: Kuntalaki – tausta ja tulkinnat, 2015).

2.3 Hollolan kuntastrategia

Hollolan ja Hämeenkosken yhdistymisvaltuusto hyväksyi 16.11.2015 kuntastrategian vuoteen 2025. Kuntastrategia linjaa toimialojen, liikelaitosten ja konserniyhteisöjen toimintaa.

Strategiassa esitetään kunnan keskeiset tavoitteet ja kehittämiskohteet sekä tärkeimmät toimenpiteet

Visio 2016-2025

Hollola on aktiivinen ja rohkeasti ratkaisuja etsivä kunta, jossa on hyvä elää ja yrittää

Arvo 2016-2025

Vastuullisuus

- Ennakoivaa, tulevaisuuden huomioon ottavaa päätöksentekoa
- Ratkaisukeskeisyyttä
- Avoimuutta
- Välittämistä

Käytännön toiminnassa vastuullisuus näkyy seuraavasti:

- Valmistelussa pohdimme ja selvitämme taustoja kokonaisvaltaisesti
- Päätöksenteko ja toiminta on perusteltua, tasapuolista, oikeudenmukaista ja lainmukaista
- Haemme ratkaisuja myös vaikeisiin asioihin yhteistyöllä sekä luovilla ja ketterillä ratkaisuilla
- Otamme mukaan kuntalaiset, yhdistykset ja yritykset yhteisöllisyyden tukemiseen ja palvelujen kehittämiseen

Hollolan kunnan strategiset tavoitteet, kriittiset menestystekijät ja osatavoitteet

Tasapainoinen talous	Hyvinvoiva kuntalainen ja toimivat peruspalvelut	Vetovoimainen kunta, kehittyvät elinkeinot ja työllisyys	Hyvinvoiva, osaava ja työstä innostunut henkilöstö
<p>Tuottavuuden jatkuva kehittäminen ja nopea reagointi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yksityisten ja järjestöjen palvelutarjonta vaihtoehtona ja täydennyksenä kunnallisille palveluille - Luonnollisen poistuman hyödyntäminen ja työpanoksen tarkempi kohdentaminen - Talousseurannan ajantasaisuus ja nopea reagointi poikkeamiin 	<p>Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen - Syrjäytymisen ehkäisy - Terveystieteiden ja terveyserojen kaventaminen 	<p>Mahdollistava kaavoitus ja riittävä tonttitarjonta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Riittävä tonttitarjonta - Kuntakeskustan tiivistäminen ja täydennysrakentaminen sekä Hämeenkosken ja Vesikansan osakeskusten elävöittäminen - Hyvä kokonaisu suunnittelu - Ulkoilureitistöt ja virkistysalueet 	<p>Kaikki arvioivat ja kehittävät</p> <ul style="list-style-type: none"> - Keskeisten kehittämiskohteiden valinta ja toteutus - Henkilöstön kehittämisideat käyttöön ja kokeilukulttuuri toimintata vaksi
<p>Vastuulliset investoinnit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Optimaalinen palveluverkko - Investointivaihtoehtojen laaja-alainen arviointi - Investoinnit vuosikatteen mahdollistamissa rajoissa 	<p>Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut</p> <ul style="list-style-type: none"> - Systemaattinen palveluarviointi - Palvelumuotoilu; asiakkaiden mukaan ottaminen palvelusuunniteluun - Vaikuttavat ja tehokkaat palvelu- ja hoitoketjut - Paljon palveluita käyttävien haltuunotto 	<p>Vaikuttava elinkeinotoimi ja työllisyyden edistäminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elinkeinotoimen ja työllisyydenhoidon yhteenkytkeä vaikutavuuden lisäämiseksi - Aktiiviset työllisyystoimenpiteet verkostoitumalla ja kehittämällä uusia toimintatapoja - Yritysalueiden käytön lisääminen 	<p>Hyvät työyhteisötaidot, osaaminen ja laadukas esimiestyö</p> <ul style="list-style-type: none"> - Työelämätaito- ja työhyvinvointivalmennukset sekä esimiesvalmennukset työhyvinvointikyselyjen ja lähtökyselyjen tulosten perusteella - Esimiestyön arvioinnin toimintamalli käyttöön - Osaamisen kehittäminen tarveselvityksen perusteella
<p>Konserniohjaus ja riskienhallinta</p> <ul style="list-style-type: none"> - Omistajapolitiikan terävöittäminen - Riskien ennaltaehkäisy ja hallinta 	<p>Kuntalaisten omatoimisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen</p> <ul style="list-style-type: none"> - yhteisvastuun kehittäminen osallistamalla kuntalaisia - Palvelurakenteen muuttaminen avopainotteisemmaksi - Omatoimisuuden edistäminen sähköisin palveluin - Kolmannen sektorin roolin lisääminen 	<p>Markkinointi ja viestintä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uusien välineiden käyttöönotto kunnan tiedottamisessa - Osaamisen kehittäminen 	<p>Vetovoimainen työnantaja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Näkyvä ja toimiva rekrytointi - Työyhteisöjen toimintatapa tukee työssä jatkamista koko työuran

2.4 Valtuuston hyväksymät tavoitteet

Toiminnalliset tavoitteet vuoden 2018 talousarviossa

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Kuntalain 110 §:n mukaan talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan.

Toiminnallisten tavoitteiden tarkoituksena on ohjata toimintaprosessia ja taloudellisten tavoitteiden puolestaan ohjata kunnan tulo- ja pääomarahoitusta sekä resurssien jakoa. Toiminnalliset tavoitteet esitetään ja niihin osoitetaan tarvittavat resurssit talousarvion ja -suunnitelman käyttötalous- ja investointiosissa.

Vuoden 2018 toiminnallisten tavoitteiden pohjana toimii vielä yhdistymisvaltuuston 16.11.2016 hyväksymä yllä esitelty kuntastrategia sekä sen sisältämät kriittiset menestystekijät ja osatavoitteet.

Hollolan kunta on uudistamassa kuntastrategiaansa ja uusi strategia hyväksytään vuoden 2018 alussa. Uusi strategia toimii vuoden 2019 talousarvion pohjana.

2.5 Yleiset taloudelliset lähtökohdat

Yleinen taloudellinen tilanne

Valtiovarainministeriön taloudellisen katsauksen (19.9.2017) mukaan Suomen talous on nopeassa kasvuvaiheessa. Ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa v. 2017 selvästi nopeammin kuin viime vuonna, minkä jälkeen kasvuvauhti hidastuu kahden prosentin tuntumaan.

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan Suomen talous kasvaa v. 2018 edelleen vahvasti aiempiin vuosiin verrattuna, tosin hieman hidastuen kuluvan vuoden kasvusta. Hidastuva kasvu johtuu pitkälti yksityisestä

kulutuskysynnästä, sillä ostovoiman kasvu jää tätä vuotta hitaammaksi. Inflaation nopeutuminen heikentää palkansaajien ostovoimaa, vaikka samalla työllisyyden paraneminen tukeekin sitä.

Bruttokansantuotteen kohtuullinen kasvu parantaa työllisyyttä, tosin työttömien määrä laskee silti hitaasti. Vuonna 2018 työllisyysaste nousee n. 70 prosenttiin ja työttömyysaste puolestaan laskee n. 8 prosenttiin. Työllisyyden suotuisamman kehityksen esteinä ovat erilaiset alueelliset ja ammatilliset yhteensopivuusongelmat.

Suomen julkista taloutta ovat vahvistaneet hallituksen päättämät sopeutustoimet ja viime vuonna virinnyt talouskasvu. Myönteisestä kehityksestä huolimatta julkinen talous jää edelleen alijäämäiseksi vuosikymmenen loppuun saakka. Väestön ikääntymisestä johtuen rahoitusaseman tulisi olla ensi vuosikymmenen alussa selvästi ylijäämäinen.

Valtiontalous on ollut jo kahdeksan vuotta alijäämäinen, joskin alijäämä on pienentynyt parin viime vuoden aikana. Vuodesta 2008 lähtien valtiontalouden tulot ovat lisääntyneet kymmeneksen ja menot vastaavasti neljänneksen, vaikka sopeutustoimet ovat merkittävästi hidastaneet menojen kasvua. Talouskasvun nopeutumisen myötä alijäämä supistuu selvästi tänä ja ensi vuonna. Alijäämistä ei silti päästä kokonaan eroon edes keskipitkällä aikavälillä.

Kuluvan vuoden alkupuoliskolla valtion tulot, erityisesti verotulot, ovat lisääntyneet tuntuvasti ja menot hieman vähentyneet. Rahoitusasema onkin kohenemassa selvästi hyvän talouskasvun ja sopeutustoimien ansiosta. Talous kasvaa ensi vuonnakin kohtuullisesti niin, että alijäämä pienenee. Budjettitalouden menot pienenevät hieman ja verotulot kasvavat, joskaan eivät niin paljon kuin tänä vuonna.

Paikallishallinnon alijäämään arvioidaan pienentyvän edelleen kuluvana vuonna. Paikallishallinnon kulutusmenoja supistavat kilpailukykysovimuksen toimenpiteet, kuntayönantajan eläkemaksujen alentuminen sekä

hallituksen linjaamat sopeutustoimet. Lisäksi kunnat ja kuntayhtymät jatkavat toimintansa tehostamista ja taloutensa sopeuttamista menojen kasvua hillitsevin toimin. Paikallishallinnon tuloja kasvattaa verotulojen kasvun piristyminen. Etenkin yhteisöveron tuotto on osoittautumassa aikaisemmin arvioitua paremmaksi. Paikallishallinnon alijäämän arvioidaan kuitenkin kasvavan vuosina 2018 ja 2019. Paikallishallinnon menopaineet helppottuvat kuitenkin vuodesta 2020 alkaen, kun sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät siirtyvät maakunnille.

Paikallishallinnon verotulojen kasvu on jäämässä ensi vuonna vaatimattomaksi. Vuoden 2017 yhteisöveron poikkeuksellisen hyvän kasvun taustalla on kertaluonteisia tekijöitä, joiden vaikutus ei ulotu vuodelle 2018. Siksi yhteisöveron tuotto laskee ensi vuonna. Lisäksi kunnallisverotulojen kasvu on jäämässä vaikeaksi ja kuntien saamat valtionavut kasvavat kokonaisuutena hyvin vähän, sillä valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus laskee valtionosuuksia.

Lähde: Valtiovarainministeriön taloudellinen katsaus syksy 2018

Kuntatalous

Kuluvana vuonna odotettua myönteisempi talouskehitys on nostanut erityisesti kuntien yhteisöveroennusteita. Myös kunnallisveroennusteet ovat parantuneet. Lähivuosien ennuste on kuitenkin vaikea, sillä kiky-sopimus heikentää kuntien veropohjaa noin 500 milj. eurolla vuoden 2018 tasossa. Tulopohjan kehitystä hidastavat myös useat valtionosuuksiin kohdistetut leikkaukset, joiden vuoksi valtionosuuksien arvioidaan laskevan lähivuosina.

Kuntien talousnäkymät kuluvalla vuodelle ovat tulopohjan vaihteesta huolimatta kuitenkin hyvät. Kilpailukyky sopimuksen menosäästöt, perustoimeentulotuen Kela-siirto ja kuntien omat säästötoimenpiteet hidastavat toimintamenojen kasvua, minkä vuoksi vuosikatteen ja tilikauden tuloksen odotetaan paranevan kuluvana vuonna edelleen. Investointien kasvusta huolimatta kuntatalouden lainanoton ennakoidaan jopa pienenevän. Edellisen kerran

kuntien ja kuntayhtymien lainakanta pieneni vuonna 1999.

Vuonna 2018 kuntien talousnäkymien odotetaan heikkenevän ja palautuvan vuoden 2016 tasolle. Kilpailukyky sopimuksen ja kuntien omat säästötoimet pitävät toimintamenojen kasvun maltillisena. Palkkaneuvotteluilla tai uusilla menojen lisäyksillä ei tule vaikeuttaa kuntatalouden herkkää talustilannetta.

Kuntatalous on saavuttamassa hallituksen sille julkisen talouden suunnitelmassa asettaman rahoitusasematavoitteen. Toteutuakseen se vaatii kuitenkin pitkäjänteistä tulojen ja menojen maltillista kehitystä sekä investointitarpeet huomioivaa tulorahoitusta.

Lähde: www.kunnat.net (Kuntatalouden tila/Minna Punakallio).

Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys

Kilpailukyky sopimuksessa on sovittu erinäisistä palkansaajien maksuihin liittyvistä muutoksista vuosina 2017-2020.

Hallitus linjasi budjettiriihessä keventävänsä ansiotuloverotusta varmistaakseen sen, että kenenkään verotus ei kiristy vuonna 2018 kilpailukyky sopimukseen liittyen. Kyseisten veronkevennyksien arvioidaan alentavan kunnallisveron tuottoa 182 miljoonalla eurolla. Suurin yksittäinen muutos on työtulovähennyksen korottaminen, joka vähentää kunnallisveron tuottoa 115 miljoonalla eurolla. Ottaen huomioon aiemmin päätetyt kunnallisveron tuottoa parantavat veroperustemuutokset (lapsivähennyksen päätyminen ja asuntolainan korkovähennyksen leikkaus), muutosten arvioidaan alentavan kunnallisveroa yhteensä 131 miljoonalla eurolla. Päätösperäiset veronalennukset alentavat kuntien verotuloja, mutta kompensoidaan kunnille valtionosuusjärjestelmän kautta.

Kilpailukyky sopimuksessa sovittiin erinäisistä palkansaajien maksuihin liittyvistä muutoksista vuosina 2017-2020. Maksujen muutokset vaikuttavat siten kunnallisverotuloja alentavasti myös vuoden 2017 jälkeen. Näiltä osin

veromenetyksiä hallitus ei kompensoi (kuten ei tehnyt vuoden 2017 osaltakaan).

Yhteisöveroennusteessa on huomioitu valtiovarainministeriön päivitetty ennuste, joka on noussut vuoden aikana merkittävästi. Ennusteessa on myös huomioitu vuodelle 2017 maksuunpantujen yhteisöjen ennakkoerojen nousu ja ennakkotiedot vuoden 2016 verotuksesta. Vuoden 2016 verotukseen liittyen toukokuussa tuli huomattava yksittäinen ennakontäydennysmaksu, josta kuntien osuus oli reilu 200 miljoonaa euroa. Suuri yksittäiserä nostaa sijaintikuntien jako-osuuksia ja toisaalta laskee muiden kuntien jako-osuuksia vuosille 2018 ja 2019.

Valtion talousarvioesityksessä kunnan peruspalvelujen valtionosuusmomentille (29.90.30.) on esitetty alunperin 8 458 milj. euroa vuonna 2018. Tämä on noin 150 milj. euroa (2 %) vähemmän kuin vuonna 2017. Suurimmat muutokset valtionosuusrahoituksessa johtuvat kilpailukykykysymyksestä (-119 milj. euroa) ja valtionosuuslain mukaisesta kustannustenjaon tarkistuksesta (-177 milj. euroa). Kuntien veromenetyksien kompensatio puolestaan lisää valtionosuutta talousarvioesityksen mukaan 131 milj. euroa vuonna 2018.

Kilpailukykykysymyksen johdosta kuntien valtionosuutta leikattiin 356 milj. euroa (-64 €/as) vuonna 2017. Sopimukseen sisältyvän työajan pidentämisen arvioidaan tuottavan kunnissa lisää säästöjä vuonna 2018, mistä johtuen valtionosuudesta leikattava euromäärä kasvaa vuonna 2018 yhteensä 468 milj. euroon (-85 €/as). Uutta kilpailukykykysymyksestä johtuvaa leikkausta tulee siis 21 euroa asukasta kohden (yht. 119 milj. euroa) vuonna 2018.

16.11.2017 valtioneuvosto päätti valtion vuoden 2018 talousarvioesityksen täydentävästä esityksestä. Esitykseen sisältyi myös kunnan peruspalvelujen valtionosuuden lisäys 109 miljoonaa eurolla. Päätös lisää jokaisen kunnan valtionosuutta keskimäärin 20 €/asukas. Samalla kustannustenjaon tarkistuksen valtionosuutta vähentävä vaikutus pienenee -178 milj. eurosta -68 milj. euroon vuonna 2018. Muutoksen jälkeen kunnan

peruspalvelujen valtionosuus on 8 543 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuus vähenee noin 35 milj. euroa vuodesta 2017.

Valtionosuuden lisäys johtuu vuoden 2015 kuntien ja kuntayhtymien Kuntataloustilaston kustannustiedoissa havaitun virheen korjauksesta. Virheen korjauksen myötä kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuteen oikeuttavat menot vuonna 2015 kasvoivat 429 milj. euroa. Koska kuntien vuoden 2015 todelliset kustannukset vaikuttavat vuoden 2018 valtionosuuteen kustannustenjaon tarkistuksen kautta, lisääntyy vuoden 2018 valtionosuus virheen korjauksen takia 109 miljoonalla eurolla.

Valtionosuusprosentti on viimeisimpien arvioiden mukaan vuonna 2018 25,34 %.

Omarahoitusosuudet ovat puolestaan seuraavat:

- Kunnan omarahoitusosuus, peruspalvelujen valtionosuus: 3 540,30 €/as
- Kunnan omarahoitusosuus, OKM:n valtionosuus: 255 €/as
- Kotikuntakorvauksen perusosa 6 511,92 €/oppilas

Ikäryhmittäiset porrastukset (0,91 / 1,00 / 1,60) eivät muutu

Lopulliset päätökset vuoden 2018 valtionosuusrahoituksesta tehdään joulukuun 2017 lopussa.

Merkittävimmit muutokset kuntien vuoden 2018 valtionosuusrahoituksessa johtuvat kilpailukykykysymyksestä (-118 milj. euroa, -22 €/asukas) ja kustannustenjaon tarkistuksesta (-178 milj. euroa). Veromenetyksien kompensatio lisää valtionosuutta 131 milj. euroa vuonna 2018.

Lähde: www.kunnat.net, kunnan veroennustekehikko

Päätökset ja asiakirjat talousarvion laadinnan pohjana

Hollolan ja Hämeenkosken yhdistymissopimuksen mukaan yhdistyneen kunnan taloudenhoidon pääperiaatteena on tasapainoinen kuntatalous ja vuoden 2016 kunnallisveroprosenttitavoitteeksi määriteltiin 21 %. Asukaskohtaisen lainamäärän osalta tavoitteena sopimuksessa on ollut puolestaan enintään valtakunnallinen keskiarvo valtuustokauden lopussa. Sopimusta on näiltä osin kyetty noudattamaan. Yhdistymisavustuksen käyttöä on linjattu käytettäväksi yhdistymiskustannuksiin ja kehittämis- ja kokeiluhankkeisiin. Yhdistymissopimuksen linjaukset ovat toimineet osittain myös pohjana myös vuoden 2018 talousarvion laadinnan linjauksia määriteltäessä.

Aiemmista vuosista poiketen ei valtuustokauden vaihtumisesta johtuen keväällä 2017 järjestetty valtuustolle talousarvion valmisteluseminaaria. Talousarvion laadinnan linjaukset on hyväksytty kunnanhallituksessa Uusi kunnanhallitus on kokouksessaan 19.6.2017 päättänyt talousarvion laadinnan linjauksista seuraavasti:

- Palvelualueiden tulee kiinnittää erityistä huomiota menojen kasvun hillintään ja talousarviossa lähtökohtana pitää nollakasvua (sosiaali- ja terveystaloustaloutta lukuun ottamatta)
- Talousarvion laadinnassa tulee selvittää mahdolliset sopeutustoimet menopaineiden kattamiseksi ja esittää mahdolliset menokasvupaineet tai tulojen vähennyspaineet yksityiskohtaisesti
- Mahdolliset menojen kasvupaineet ja tulojen vähentymispaineet tulee kattaa palvelualueen sisällä vastualueiden välillä
- Organisointiin (esim. uusi Oy) liittyvät muutokset ja niiden vaikutukset tulee esittää talousarvioasiakirjoissa yksityiskohtaisesti
- Investointien osalta pyritään mahdollisimman lähelle vuosikatetta, lainamäärän hillitsemiseksi
- Veroprosentit pidetään v. 2017 tasolla

Tavoitteeksi on asetettu vähintään nollatulos. Talousarvion laadinnan pohjana on huomioitu myös Suomen Kuntaliiton ja Valtionvarainministeriön kansantalouden ja kuntatalouden kehityssuunnitteet, verotuloennusteet ja valtionosuuslaskelmat sekä osin myös valtion talousarviopäätökset ja niiden vaikutukset kuntatalouteen.

Vertailuvuoden 2017 talousarviotiedot sisältävät valtuuston 25.9.2017 hyväksymät muutokset.

Vuoden 2018 talousarvion laadintaan on vaikuttanut 1.6.2017 voimaan tullut organisaatiomuutos, joka huomioidaan vuoden 2018 talousarviota laadittaessa mm. laskentatun- nisteiden muodossa.

Vuoden 2018 talousarvion laadintaan on vaikuttanut myös kunnanvaltuuston 3.4.2017 tekemä päätös Kiinteistöhallintapalvelut osakeyhtiön perustamisesta, mikä tarkoittaa mm. Toimitilapalvelut –taseyksikön kiinteistönhoidon liittyvien toimintojen siirtämistä perustetulle yhtiölle. Vaikutus näkyy myös tuloarvioissa ja määrärahoissa (henkilöstömenot, palvelujen ostot). Lisäksi talousarviovalmisteluun vaikuttaa myös siivous- ja ruokapalveluista maakunnallisiin yhtiöihin v. 2017 siirtynyt palvelutuotanto ja henkilöstö.

Suunnitelmavuosien arvioinnissa on lisäksi huomioitava tuleva sote- ja maakuntauudistus ja sen vaikutukset tuloihin, menoihin sekä verorahoitukseen.

Hyvinvointivaliokunta ja elinvoimavaliokunta käsittelevät talousarvioesityksiään syyskuun lopussa. Esitysten perusteella talousarvio osoitti 3,5 milj. euron alijäämää, jonka johdosta kunnanhallitus päätti kokouksessaan 2.10.2017 palauttaa talousarvioesitykset uudelleen valmisteltavaksi siten, että uudet esitykset on tullut antaa 20.10.2017 mennessä. Uudelleen käsittely on tarkoittanut palvelualueille sopeutusten etsimistä.

Valtuusto on käsitellyt talousarvioesitystä seminaarissaan 12.10.2017. Seminaarissa esitelty talousarvio osoitti 2,1 milj. euron alijäämää ja seminaarin johtopäätöksensä todettiin, että kunkin palvelualueen tulee etsiä kunnanhallituksen 2.10.2017 päätöksen mukaisesti sopeutuksia.

Hyvinvointivaliokunta ja elinvoimavaliokunta ovat käsitelleet talousarvioesityksensä uudelleen 18. ja 19.10.2017. Lisäksi konsernipalveluiden ja Hyvinvointiyhtymän talousarviolukuja sekä verorahoituksen eriä on tarkennettu. Kunnanhallitus on käsitellyt talousarviota ensimmäisen kerran kokouksessaan 6.11.2017 ja valtuusto hyväksynyt veroprosentit 13.11.2017. Tämän jälkeen saatiin tieto valtionosuuksien tarkistuksesta, joka on huomioitu viimeisimmässä versiossa. Valtionosuudet ovat n. 360 t euroa aiempaa esitystä suuremmat. Tämä on kohdennettu strategian jalkauttamiseen sekä keskitettyyn palkkavaraukseen, jonka jälkeen tulos on 10 t euroa positiivinen.

Menopohja

Toimintamenot

Hollolan kunnan toimintamenot vuonna 2018 ovat yhteensä n. 149,15 milj. euroa. Toimintamenot eivät kasva lainkaan, vaan vähenevät n. 1,1 % (n. 1,6 milj. eur). Toimintamenot vähenevät mm. sote-menojen positiivisesta kehityksestä sekä henkilöstömenojen vähennyksestä johtuen.

Nettomenot (=toimintakatteen alijäämä)

pienenee vuoden 2017 muutettuun talousarvioon nähden 0,1 % eli n. 161 t euroa.

Palkat ja sivukulut

Talousarvion laadintaohjeissa palkkojen korotukseksi oli ohjeistettu 0,05 %:n korotus. Arviota korotettiin kuitenkin talousarvion laadintaprosessin kuluessa 0,7 prosenttiin. Tämän lisäksi valtionosuuslaskelmien tarkistuksen johdosta on varattu 200 t euroa keskitettyyn palkkavaraukseen työmarkkinaratkaisun varalle. Lopulliset palkkaratkaisut tiedetään kuitenkin vasta loppuvuonna 2017 tai vuoden 2018 alussa.

Henkilöstömenoja pienentää ja hillitsee edelleen myös kilpailukyky sopimuksen lomarahaleikkaukset sekä vuotta 2017 matalammat sivukulut, jotka on huomioitu talousarvion laadinnassa. Käytetyt sivukulut on esitetty alla olevassa taulukossa. Lopulliset sivukuluprosentit saadaan vasta loppuvuodesta. Henkilöstömenot ovat yhteensä n. 31,2 milj. euroa vuonna 2018. Henkilöstömenoja pienentää myös uudelle yhtiölle siirtyvä henkilöstö sekä maakunnalliselle ateriyhtiölle jo vuonna 2017 syyskuussa siirtynyt henkilöstö.

Eläkemaksut jakaantuvat palkkaperusteiseen, eläkemenoperusteiseen ja varhaiseläkemenoperusteisiin maksuihin. Palkkaperusteiset eläkevakuutusmaksut on laskettu 16,8 %:n mukaan ja opettajien eläkemaksut on laskettu 17,0 %:n mukaan. Eläkemenoperusteisten ja varhaiseläkemenoperusteisten maksujen osalta on käytetty KEVA:n ilmoittamia arvioita.

Sivukulu 2018	%
Sairausvakuutus/sosiaaliturvamaksu	1,0
Työttömyysvakuutusmaksu	2,75
Tapaturmavakuutusmaksu	0,6
Muut sosiaalimaksut	0,7
Palkkaperusteinen eläkemaksu (KUEL)	16,8
Opettajien eläkemaksu (VAEL)	17,0

Suunnitelman mukaiset poistot

Suunnitelmapoistot ovat vuonna 2018 yhteensä n. 9 milj. euroa. Vuonna 2018 kerta-poistojen/arvon alentumisten arvioidaan rasittavan tulosta n. 90 t euroa.

Investoinnit

Talousarviovuoden bruttoinvestoinnit ovat yhteensä 9,9 milj. euroa, josta vesihuoltolaitoksen investointien osuus on 2,3 milj. euroa, kunnanhallituksen alaisten investointien osuus n. 2,9 milj. euroa, kiinteistöinvestointien osuus 0,7 milj. eur ja kuntatekniikan investointien osuus 3,9 milj. eur. Irtaimistoinvestointeihin on varattu n. 160 t euroa. Kunnanhallituksen Investointimenoihin sisältyy myös 1,9 milj. euron varaus kehätien rakentamiseen.

Toimintatulot

Toimintatulojen arvioidaan vähenevän kokonaisuutena vuonna 2018 n. 1,5 milj. euroa (4,6 %). Yhdistymisavustuksen määrä v. 2018 on 900 t euroa.

Verotulot

Verotulot koostuvat kunnallisverosta, yhteisöverosta ja kiinteistöverosta. Verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton kuntakohtaista veroennustekehikkoa (10/2017) sekä verottajan arvioita vuoden 2017 verotuloista. Verotulojen arvioidaan kasvavan v. 2018 n. 2,2 milj. euroa vuoden 2017 talousarvioon nähden. Vuoden 2017 verotulot ovat kuitenkin ylittämässä talousarvion reippaasti, viimeisimmän arvion mukaan jopa yli 1,5 milj. eurolla.

Kiky-sopimus vähentää edelleen verotettavia tuloja ja sitä kautta myös kunnallisveroa. Tämä on huomioitu talousarvion laadinnassa.

Verotulojen erittely						
Verotulot	TPE				Muutos oma tpe	Muutos %
	TP 2016	TA 2017	2017	TA 2018		
Kunnallisvero	82 861	81 203	82 200	83 045	845	1,0 %
Kiinteistövero	5 376	5 370	5 300	5 330	30	0,6 %
Yhteisövero	2 753	2 620	3 000	2 950	-50	-1,7 %
Yhteensä	90 990	89 193	90 500	91 325	825	0,9 %

Kunnallisvero

Vuonna 2017 tuloveroprosentti on ollut 21 prosenttia. Vuodelle 2017 kunnallisvero on laskettu edelleen 21,0 tuloveroprosentin mukaan.

Kunnallisveron tuotoksi vuodelle 2018 on arvioitu 83 milj. euroa. Kunnallisveron tuottoarvio on n. 1 % suurempi vuoden 2017 tuottoarvioon nähden.

Yhteisövero

Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta on vuonna 2017 ollut 30,34 %. Kuntaryhmän arvioitu jako-osuus vuodelle 2018 on hieman kuluva vuotta suurempi, n. 31,35 %.

Hollolan kunnan yhteisöveron tuotoksi vuonna 2018 on arvioitu 2,95 milj. euroa eli n. 1,7 % vähemmän kuin vuonna 2017. Vuoden 2017 yhteisöverotuottoa kasvattaa kertaluontoinen veronpalautus, josta kuntien osuus on 200 milj. euroa.

Kiinteistövero

Kiinteistöveron tuottoarvio vuodelle 2018 on n. 5,3 milj. euroa eli kiinteistöveron arvioidaan pysyvän melko lailla vuoden 2017 tasolla. Kiinteistöveroprosentit ovat samat kuin neljänä aiempina vuonna:

Rakennustyyppi	2018
Vakituinen asuinrakennus	0,55 %
Muut kiinteistöt ja maapohja (yleinen)	1,15 %
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	1,10 %
Yleishyödylliset yhteisöt	0,0 %

Valtionosuudet vuonna 2018

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu kahdesta osasta: kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta. Valtionosuusjärjestelmän tavoitteena on kuntien vastuulla olevien julkisten palveluiden saatavuuden varmistaminen koko maassa kohtuullisella verorasitteella.

Kuntaliitto on julkaissut kuntien taloussuunnittelun tueksi ennakkolaskelmat vuoden 2018 valtionosuusrahoituksesta, jotka toimivat kunnan talousarvion valtionosuustietojen pohjana. Laskelmia on tarkistettu 16.11.2017.

Valtioneuvosto päätti valtion vuoden 2018 talousarvioesityksen täydentämisestä 16.11.2017. Täydentävään esitykseen sisältyi muutoksia kuntien valtionosuusrahoitukseen. Täydentävän esityksen myötä kuntien peruspalvelujen valtionosuus vuonna 2018 lisääntyy ennakkolaskelmiin verrattuna 109 miljoonaa euroa. Muutoksen jälkeen kunnan peruspalvelujen valtionosuus on 8 543 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuus vähenee noin 35 milj. euroa vuodesta 2017.

Valtionosuusprosentti vuonna 2018 on viimeimpien laskentatietojen perusteella on 25,34 %.

Omarahoitusosuudet ovat puolestaan

seuraavat:

- Kunnan omarahoitusosuus, peruspalvelujen valtionosuus: 3 540,30 €/as
- Kunnan omarahoitusosuus, OKM:n valtionosuus: 255 €/as
- Kotikuntakorvauksen perusosa 6 518,15 €/oppilas

Ikäryhmittäiset porrastukset (0,91 / 1,00 / 1,60) eivät muutu

Hollolan kunnan vuoden 2018 valtionosuusiksi on arvioitu 36,63 milj. euroa. Valtionosuudet siis pienentyvät vuoden 2017 valtionosuuksiin nähden 0,3 % (110 t eur). Lopulliset laskelmat ja päätökset saadaan vasta vuoden 2017 lopussa.

ENNAKOIDUT VALTIONOSUUDET			
Perustuu Kuntaliiton laskelmiin 9/2017			
1 000 eur			
Muutettu ta 2017	Ta 2018	Muutos	%
36 740	36 630	-110	-0,3 %

Rahoitus

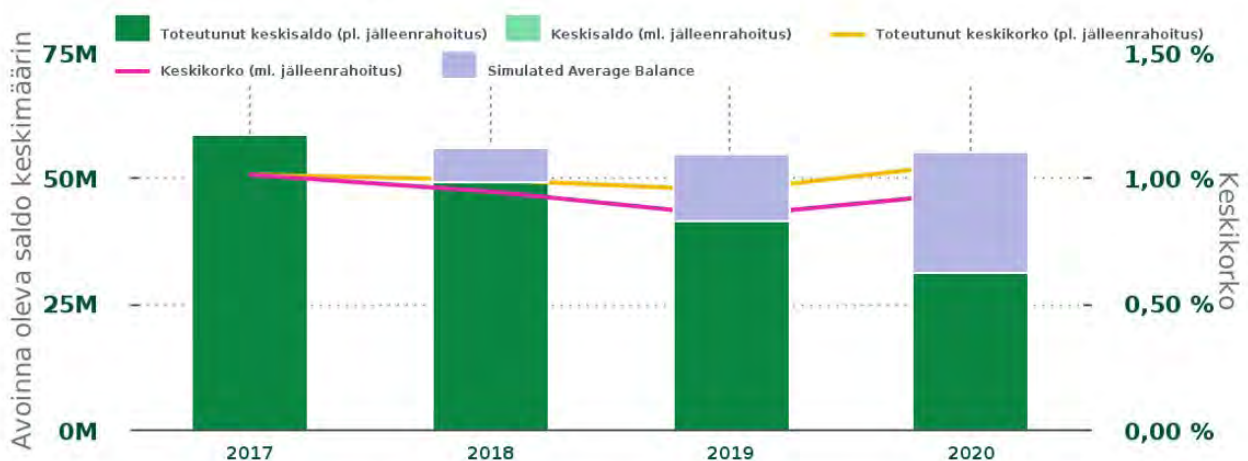
Lainanotto

Vuonna 2017 ei oteta talousarviosta poiketen ja hyvästä maksuvalmiudesta johtuen pitkäaikaista lainaa. Tämä laskee lainakannan arviolta vuoden 2017 lopussa 54,4 milj. euroon.

Vuoden 2018 alussa maksuvalmius on arvion mukaan edelleen hyvä. Tulorahoituksella

pystytään kattamaan investoinneista n. 95 %, joten vierasta pääomaa tarvitaan ainoastaan lainojen lyhennyksiin ja osa rahoitustarpeesta voidaan kattaa kassavaroilla. Uutta talousarviolainaa nostetaan vuonna 2018 arviolta 7 milj. euroa. Lainojen lyhennyksiin on varattu n.8,5 milj. euroa.

Lainamäärän arvioitu kehitys

2.7 Väestö ja työllisyys

Hollolan kunnan asukasluku on ollut laskusuunnassa. Vuonna 2017 väestömäärä on syyskuun tilanteen mukaan pysynyt alkuvuoden tasolla, väestömäärän ollessa 23 761 (Tilastokeskus). Paineita tuo edelleen jatkossa myös väestön ikääntyminen ja huoltosuhteen heikkeneminen. Tämä tuo omat haasteensa myös talouden tasapainottamiseen vähentyvien verotulojen/palkkasumman johdosta.

Työttömyyden kehitys

Päijät-Hämeen kunnista työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli syyskuussa korkein Lahdessa (14,4 %) ja Heinolassa (13,2

%). Vastaavasti osuus oli matalin Hollolassa (8,9 %), Asikkalassa (10,2 %) ja Kärkölässä (10,2 %). Päijät-Hämeen maakunnassa työttömien osuus työvoimasta oli 13,0 %, mikä on 1,3 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuosi sitten.

Hollolassa työttömyysaste on perinteisesti ollut yksi Päijät-Hämeen alhaisimpia ja näin on ollut myös vuonna 2017. Syyskuun 2017 työllisyyskatsauksen mukaan Hollolan työttömyysaste on maakunnan alhaisin, 8,9 %. Työttömyys on laskenut vuoden takaiseen ajankohtaan nähden valtakunnallista kehitystä mukaellen. Positiivinen kehitys jatkuu arvioiden mukaan myös vuonna 2018.

Hämeen Ely-keskus, Työllisyyskatsaus: Päijät-Hämeen työttömyysasteet (09/2017)

TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT JA AVOIMET TYÖPAIKAT KUNNITTAIN 2017 SYYSKUUEN LOPUSSA

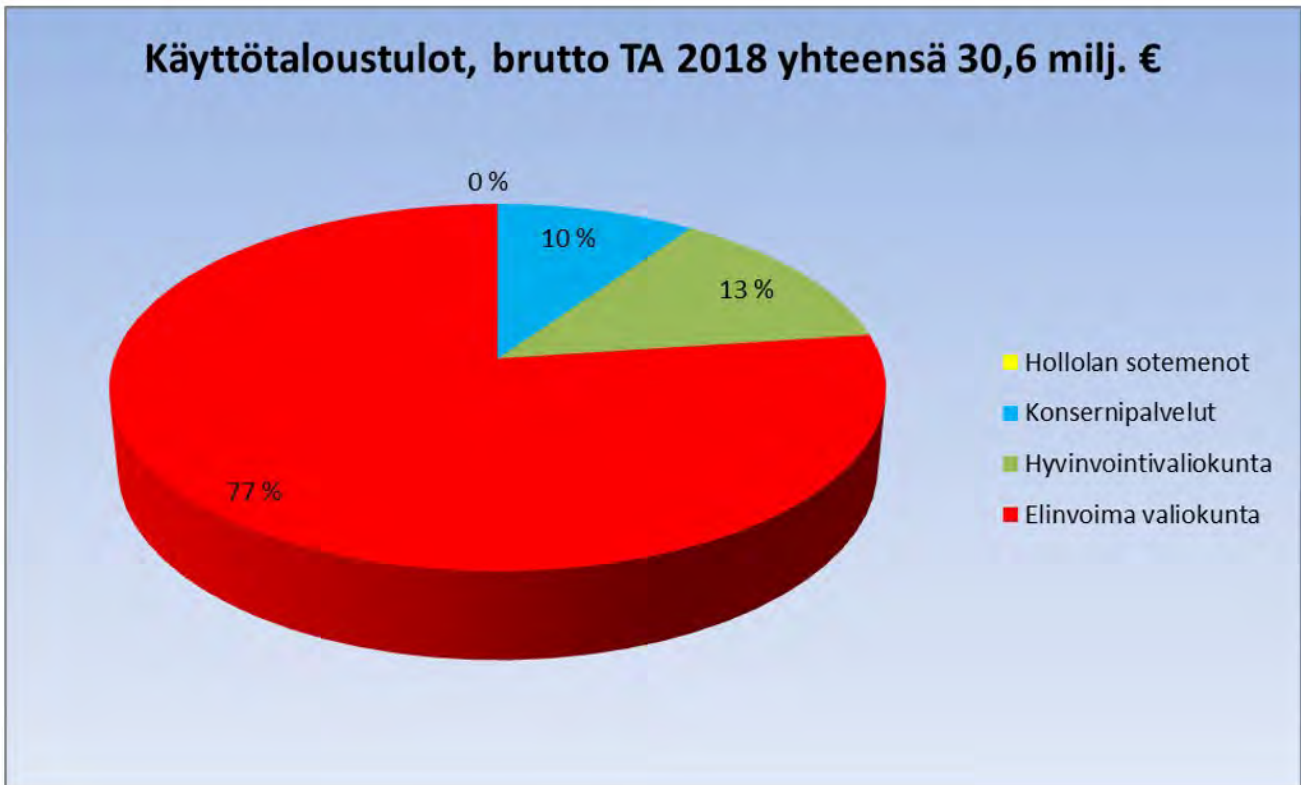
Kunta	Työvoima	Osuus-% työvoimasta	Yhteensä	Miehet	Naiset	Työttömät työnhakijat					Avoimet työ- paikat
						Alle 20- vuotiaat	Alle 25- vuotiaat	Yli 50- vuotiaat	Pitkäaik. työttömät	Vamm. ja pitkäaik. sairaat	
Asikkala	3 516	10,2	360	207	153	5	21	181	139	68	40
Forssa	7 698	11,0	847	447	400	23	122	350	254	117	145
Hartola	1 215	10,5	127	56	71	..	10	65	37	28	12
Hattula	4 662	6,4	300	164	136	8	32	144	102	51	11
Hausjärvi	4 184	5,4	228	112	116	..	19	114	56	36	9
Heinola	8 467	13,2	1 119	611	508	22	101	532	427	242	73
Hollola	11 155	8,9	996	509	487	23	72	442	417	167	49
Humppila	1 083	9,2	100	48	52	..	8	55	31	18	6
Hämeenlinna	31 766	10,4	3 290	1 819	1 471	89	419	1 273	1 226	607	439
Janakkala	7 890	8,2	649	326	323	21	99	267	207	92	69
Jokioinen	2 541	8,5	217	122	95	9	27	97	80	31	19
Kärkölä	2 123	10,2	217	117	100	..	22	101	96	33	9
Lahti	56 498	14,4	8 158	4 371	3 787	225	1 051	3 173	3 325	1 252	1 019
Loppi	3 712	5,5	204	105	99	5	22	105	48	25	20
Orimattila	7 528	10,7	809	422	387	22	77	357	321	137	51
Padasjoki	1 231	11,1	137	74	63	..	8	87	58	18	7
Riihimäki	14 143	9,2	1 296	676	620	35	183	475	332	179	194
Sysmä	1 538	10,3	158	74	84	..	10	79	40	28	6
Tammela	2 894	8,2	236	110	126	5	18	120	86	26	5
Ypäjä	1 143	8,3	95	51	44	..	12	51	35	12	..
Yhteensä	174 987	11,2	19 543	10 421	9 122	511	2 333	8 068	7 317	3 167	2 184

Haastavin joukko työttömistä ovat erityisesti pitkäaikaistyöttömät sekä pitkäaikaissairaat. Pitkäaikaistyöttömien määrä on kuitenkin vähentynyt vuoden takaiseen tilanteeseen 18 %:lla. Mikäli kehitys jatkuu, vaikuttaa se myönteisesti myös kunnan maksamiin työmarkkinatuen kuntaosuuksiin.

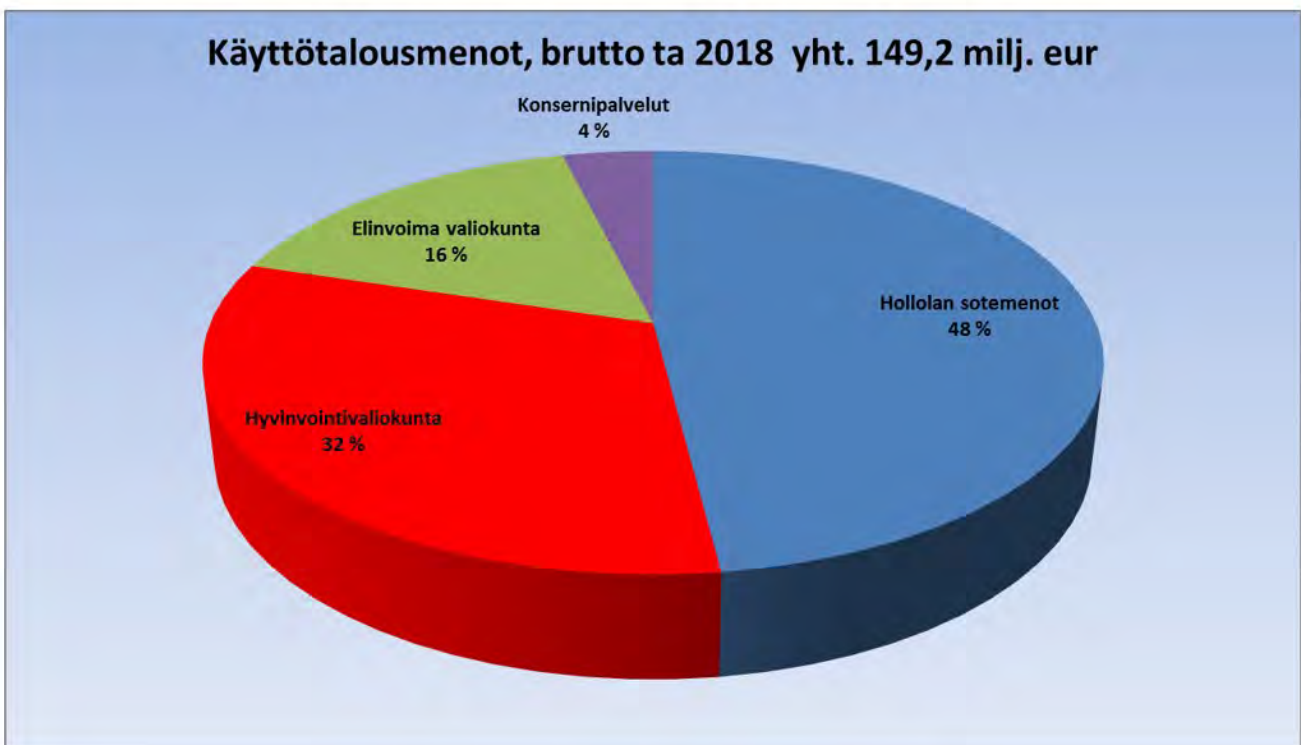
3. Käyttötalousosa

Käyttötalousoosassa asetetaan palvelualueittain toiminnalliset tavoitteet sekä budjetoidaan näiden vaatimat tulot ja menot.

Käyttötaloustulot

Käyttötalousmenot

KÄYTTÖTALOUSOSA

Palvelualue

*Sitovuustaso valtuustoon nähden
menojen ja tulojen erotus eli nettomeno*

Kunnanhallitus

Konsernipalvelut
Sosiaali- ja terveystalvet

Hyvinvointivaliokunta

Hyvinvoinnin palvelualue

Elinvoimavaliokunta

Elinvoiman palvelualue
Vesihuoltolaitos (taseyksikkö)

Käyttötaloulososan toimialoittaiset talousarvioluvut vuodelta 2017 (vertailuvuosi) sisältävät 25.9.2017 mennessä hyväksytyt talousarviomuutokset.

3.1 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan vuonna 2018 kuuluvat sekä konsernipalvelut että Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvelujen kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

Tuloarviot ja määrärahat

KUNNANHALLITUS	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
TOIMINTATULOT	4 536 775	2 877 900	2 948 300	2 048 300	2 048 300
Muutos			2,4 %	-30,5 %	0,0 %
TOIMINTAMENOT	79 300 312	78 458 100	77 403 000	77 046 000	77 046 000
Muutos		-1,1 %	-1,3 %	-0,5 %	0,0 %
TOIMINTAKATE (NETTO)	-74 763 537	-75 580 200	-74 454 700	-74 997 700	-74 997 700
Muutos		1,1 %	-1,5 %	0,7 %	0,0 %

3.1.1 Konsernipalvelut

Vastuuhenkilöt:

Talousjohtaja Hanna Hurmola-Remmi

Toiminnan kuvaus

Konsernipalveluiden palvelualue sisältää seuraavat tulosalueet: hallintopalvelut, talouspalvelut, henkilöstöpalvelut, tietohallintopalvelut ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen. Menoihin sisältyy myös valtuuston, tarkastuslautakunnan ja keskusvaalilautakunnan alainen toiminta, maaseutupalvelut ja EU- hankkeisiin varatut määrärahat.

Konsernipalveluiden tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinto-, talous- henkilöstö- ja tietohallintopalveluista keskitetysti siten että muut palvelualueet saavat tarvitsemansa palvelut.

Toiminnan muutokset ja perustelut

Palvelualueetta johtaa talousjohtaja. Toiminnassa ei vuonna 2018 ole talousarvion näkökulmasta suuria toiminnallisia muutoksia. Vuonna 2017 on toteutettu työllisyyspalveluiden siirtyminen elinvoiman palvelualueelle 1.6.alkaen, mikä vaikuttaa osittain määrärahojen ja tuloarvioiden vertailukelpoisuutta heikentävästi.

Määrärahavarauksena vuoden 2017 talousarviossa ovat myös varaus vaaleihin, valtuustojärjestelmän uudistamiseen sekä varaus Jukolan Viestin toteutukseen. Konsernipalveluiden talousarvio sisältää myös yhdistymisavustuksella katettavat kehittämishankkeet ja yhdistymisavustuksen. Vuosi 2018 on viimeinen vuosi kun yhdistymisavustusta maksetaan.

Tuloarviot ja määrärahat					
KONSERNIPALVELUT	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
TOIMINTATULOT	3 811 101	2 877 900	2 948 300	2 048 300	2 048 300
Muutos			2,4 %	-30,5 %	0,0 %
TOIMINTAMENOT	7 791 905	6 668 100	5 813 400	5 456 400	5 456 400
Muutos		-14,4 %	-12,8 %	-6,1 %	0,0 %
TOIMINTAKATE (NETTO)	-3 980 804	-3 790 200	-2 865 100	-3 408 100	-3 408 100
Muutos		-4,8 %	-24,4 %	19,0 %	0,0 %

Tavoitteet

STRATEGINEN TAVOITE: TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT/tavoitetaso
Tuottavuuden jatkuva kehittäminen ja nopea reagointi	Yksityisten ja järjestöjen palvelutarjonta vaihtoehtona ja täydennyksenä kunnallisille palveluille	Nykyisten kumppanuuksien tunnistaminen ja uusien löytäminen sekä käyttöönotto. Kokonaisvaltaisen raportoinnin kehittäminen	Hyvinvointiin ja terveyden edistämisen tavoitetta tukevien tapahtumien avustuksen käyttöön ottaminen. Keskeisten kumppanien ja kumppanuuksien löytäminen ja yhteistyön tiivistäminen ja siitä raportointi. Johdon raportoinnin käyttöön otto – uusi väline
Vastuulliset investoinnit	Investointivaihtoehtojen laaja-alainen arviointi	Investointien systemaattisempi ja pitkäjänteisempi suunnittelu	Investoinnin suunnittelun terävöittäminen – myös riski- ja talousnäkökulma huomioiden: investointisuunnitelmat vuoteen 2025 Vähintään kahden vaihtoehdon malli investointien tarkastelussa.
Konserniohjaus ja riskienhallinta	Omistajapolitiikan terävöittäminen	Tavoitteiden asettaminen hyvinvointikuntayhtymälle ja muille konserniyhteisöille. Omistajapolitiikan toteutumisen arviointi	Konserniyhtiöille uudet tavoitteet ja selkeä seurantamalli. Arvioinnin toteuttaminen osana tilinpäätöstä ja osavuosikatsausta.

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut	Palvelumuotoilu; asiakkaiden mukaan ottaminen palvelusuunnitteluun	Osallistamisen keinojen ja välineiden kehittäminen	Osallistuva budjetointi, käyttöönottamisen pilotointi Järjestöyhteistyön lisääminen: tapahtumien määrä
		Tehokkaat digitaaliset palvelutuotannon prosessit	Asianhallinnan prosessista tehdään digitaalinen asiakirjojen koko elinkaaren osalta: sähköisen arkistoinnin lupa ja CaseM käytössä
Kuntalaisten omatoimisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen	Omatoimisuuden edistäminen sähköisin palveluin	Sähköisten palveluiden systemaattinen kehittäminen –digitalisaation eteenpäin vieminen	Digi-kunta kokeilun jatkuminen Uusien sähköisten palveluiden kehittäminen: Vähintään kaksi uutta ensisijaisesti digitaalista palvelukanavaa (esim. lupapalvelut, venepaikka-varaukset)

STRATEGINEN TAVOITE: VETOVOIMAINEN KUNTA, KEHITTYVÄT ELINKEINOT JA TYÖLLISYYS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Markkinointi ja viestintä	Uusien välineiden käyttöönotto kunnan tiedottamisessa	Viestintä- ja markkinointisuunnitelman toimenpiteiden toteuttaminen	Valtuuston kokousten verkkolähteykset käyttöön Selvitys LahtiRegion – yhteistyöstä Hollola –opas yhteistyössä yrittäjien kanssa Sosiaalisen median hyödyntäminen mm. videot

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Vetovoimainen työnantaja	Näkyvä ja toimiva rekrytointi	Rekrytointiprosessien kehittäminen	Prosessikuvauksen laatiminen ja ohjeistus, olemassa olevien välineiden ja viestinnän parempi hyödyntäminen.
	Työyhteisöjen toimintatapa tukee työssä jatkamista koko työuran	Työkykyjohtamisen toimintatavan jalkauttaminen	Työkykyjohtamisen toimintatapa noudatetaan kaikissa työyhteisöissä
		Kannustava henkilöstöpolitiikka/Uuteen strategiaan pohjautuva henkilöstöohjelma	Henkilöstöohjelma hyväksytty 2018

3.1.2 Sosiaali- ja terveystalvet, Hollolan kunnan osuus

Vastuuhenkilöt:

Kunnanjohtaja Päivi Rahkonen

Toiminnan kuvaus

Kunnanhallituksen alaiseen toimintaan kuuluvat myös Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvetjen kustannukset, jotka on esitetty omana vastuualueenaan.

Sosiaali- ja terveystalvetjen vastuualue sisältää seuraavat kustannuspaikat:

- 180011201 Sosiaali- ja terveystalvetjen hallinto
- 180011202 Sosiaalitalvet
- 180011203 Perustalvet
- 180011204 Päivystyskeskus (Akuutti 24)
- 180011205 Ensihoitokeskus
- 180011206 Erikoissairaanhoido
- 180011207 Ympäristöterveydenhuolto

Kunnanhallituksen vastuulla ovat Hollolan kunnan sosiaali- ja terveystalvetuista aiheutuvat kustannukset. Talvet ostetaan kokonaisuutena Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymältä eli kuntayhtymä tuottaa kuntalaisille sosiaali- ja perusterveydenhuollon talvet, sekä erikoissairaanhoidon, perusterveydenhuollon päivystyksen ja ensihoidon talvet ja myös ympäristöterveydenhuollon talvet. Alla esitettyssä taulukossa on esitetty uuden hyvinvointikuntayhtymän Hollolan kunnan vuoden 2017 maksusuudet.

HOLLOLA SOTE-MENOT Talousarvio 2018

	Ta 2017 (muutettu kv 25.9.)		TALOUSARVIO TPE 10/2017 2018		Muutos tpe 2017		Muutos Ta 2017 (muutettu)	
	Ta alkuper.					%		%
Akuutti	2 800 000	2 600 000	2 752 000	2 700 000	-52 000	-1,9 %	100 000	3,8 %
Ensihoito	900 000	960 000	861 200	915 000	53 800	6,2 %	-45 000	-4,7 %
ESH	23 100 000	23 400 000	22 987 200	23 400 000	412 800	1,8 %	0	0,0 %
Ymp. Terveys	280 000	280 000	258 400	285 000	26 600	10,3 %	5 000	1,8 %
Perustalvet	42 672 000	43 192 000	42 470 100	43 200 000	729 900	1,7 %	8 000	0,0 %
Sote/Hyvinvointikuntayhtymä yht.	69 752 000	70 432 000	69 328 900	70 500 000	1 171 100	1,7 %	68 000	0,1 %
Perustamiskustannukset	0	320 000	318 900		-318 900	-100 %	-320 000	-100 %
Yht.	69 752 000	70 752 000	69 647 800	70 500 000	852 200	1,2 %	-252 000	-0,4 %

Kunnanhallituksen alaisiin sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannuksiin sisältyvät maksuosuudet myös aikaisempina vuosina syntyneistä Hollolan ja Hämeenkosken kunnille siirtyneistä eläkevastuista n. 1,1 milj. eur (Tiirismaan kansanterveyshuollon kuntayhtymä).

Tuloarviot ja määrärahat

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
TOIMINTATULOT	725 675	0	0	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
TOIMINTAMENOT	71 508 407	71 790 000	71 589 600	71 589 600	71 589 600
Muutos		0,4 %	-0,3 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE (NETTO)	-70 782 732	-71 790 000	-71 589 600	-71 589 600	-71 589 600
Muutos		1,4 %	-0,3 %	0,0 %	0,0 %

3.2 Hyvinvointivaliokunta

Vastuuhenkilö:

Hyvinvointijohtaja Matti Ruotsalainen

Toiminnan kuvaus

Hyvinvoinnin palveluilla tuetaan ja annetaan laaja-alaista ja monipuolista kasvatusta ja opetusta lapsille ja nuorille sekä vapaa-aikapalveluilla kohdistetaan ja tuetaan kaikkien kuntalaisten edellytyksiä osallistua ja kehittää omaa hyvinvointiaan sekä luoda edellytyksiä sosiaaliselle kasvulle ja yhteisölliselle toiminnalle lisäten hyvinvointia kokonaisvaltaisesti.

Hyvinvoinnin palvelut huolehtivat laadukkaasti varhaiskasvatuksen, yleissivistävän koulutuksen, muiden kasvatusta ja opetuspalveluiden sekä vapaa-aikapalvelujen järjestämisestä lainsäädännön edellyttämällä tavalla sekä edellytyksien mukaan mahdollistamalla kuntalaisten omia toimintamahdollisuuksia.

Toiminnan perustelut ja muutokset

Hyvinvoinnin palvelualueen toiminta on pääosin lakisääteistä tai lailla ohjattua palvelua kuntalaisille ja kuntalaisten hyvinvoinnin mahdollistamista.

Rakenteellisina muutoksina toteutuu keskeisimpänä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen toimintakulttuurin kehittyminen sekä vapaa-aikapalvelujen kehittäminen tukemaan laaja-alaisesti ja monipuolisesti ”vauvasta vauviin” hyvinvointipalvelua, jossa ennaltaehkäisy ja toiminnan mahdollistaminen ovat keskiössä.

Palvelualueen toiminta painottuu toiminnallisuuden varmistamiseen, jotta kuntaan jäävät peruspalvelut vastaavat mahdollisimman hyvin kuntalaisten keskeisiin tarpeisiin SOTE:n siirtymässä maakunnallisiin kokonaisuuksiin. Hyvinvointipalvelujen korostuessa muutoksen myötä kunnan peruspalvelutehtävänä, on toiminnan rakenteiden sujuvuus varmistettava, jotta kunnan muuttuvaan rooliin palvelun tuottajana pystytään vastaamaan mahdollisimman hyvin. Hyvinvointipalvelut on tämän palvelutuotannon keskeisin toimija.

Tuloarviot ja määrärahat

HYVINVOINTIVALIOKUNTA	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
TOIMINTATULOT	4 663 645	4 164 100	4 041 100	4 041 100	4 041 100
Muutos		-10,7 %	-3,0 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAMENOT	47 174 384	48 787 400	47 403 700	47 403 700	47 403 700
Muutos		3,4 %	-2,8 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	-42 510 739	-44 623 300	-43 362 600	-43 362 600	-43 362 600
Muutos		5,0 %	-2,8 %	0,0 %	0,0 %

Tavoitteet ja mittarit

STRATEGINEN TAVOITE: TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT/ tavoitetaso
Tuottavuuden jatkuva kehittäminen ja nopea reagointi	Yksityisten ja järjestöjen palvelutarjonta vaihtoehtona ja täydennyksenä kunnallisille palveluille	Kolmannen sektorin toiminnan mahdollistaminen samoissa tiloissa.	Yksityisen hoidon tuen ja palvelusetelin käyttöön ottamisen selvittäminen
	Luonnollisen poistuman hyödyntäminen ja työpanoksen tarkempi kohdentaminen	Varhaiskasvatuksen täyttöaste (henkilöstön määrä suhteessa suhdelukujen määrittelyihin varhaiskasvatuspaikkoihin)	Täyttöasteen tavoite 100%.
	Talousseurannan ajantasaisuus ja nopea reagointi poikkeamiin	Aktiivinen talouden seuranta ja raportointi Mittareiden kehittäminen	Riittävä resursointi ja toimivat työkalut Toimivat, luotettavat ja vertailtavat laskentaperusteet
Vastuulliset investoinnit	Optimaalinen palveluverkko	Tasalaatuisten peruspalveluiden tuottaminen Vaativien palveluiden keskitäminen Olemassa olevien tilojen tehokas käyttö	Maakunnalliset ja kuntakohtaiset arvioinnit Palveluiden toteutuminen keskitetysti Käyttöön soveltumattomien tilojen poistaminen

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Ennaltaehkäisevät ratkaisumallit, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Ennaltaehkäisevien palvelujen kehittäminen	Oikeisiin palveluihin ohjaaminen oikea-aikaisesti Verkostoituminen (SOTE ja seutuyhteistyö yms.)	Hyvinvointisuunnitelman mukaisesti toteutuneet erityiset opetusjärjestelyt, erityisnuorisotyö ja etsivä nuorisotyö LAPE rakenteiden kokonaisuus kunnossa lasten ja nuorten palveluiden osalta
	Syrjäytymisen ehkäisy	Asiakkaan kohtaaminen ja peruspalveluiden tasalaatuisuus	Jatko-opintopaikan saaneiden lukumäärä 100 % etsivän nuorisotyön tavoitettavuus 100 %
	Terveyserojen kaventaminen	Terveysliikunnan toteutuminen	Ohjatun liikuntatoiminnan osallistujamäärä/kk

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT

KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut	Systemaattinen palveluarviointi	Pedagogiset arviot ja selvitykset Vapaa-aikapalveluiden intensiiviryhmien perustaminen	Pedagogiset arviot ja selvitykset on tehty Toteutuneet ryhmät
Kuntalaisten omatoimisuus ja yhteisöllisyyden lisääminen	Yhteisvastuun kehittäminen osallistamalla kuntalaisia	Yhteistyö esim. vanhempainyhdistysten, oppilaskuntien, nuorisovaltuuston kanssa	Kokoukset, tapaamiset ja niiden toteutuminen
	Palvelurakenteen muuttaminen avopainotteisemmaksi	Tilojen monipuolisten käyttömahdollisuuksien lisääminen	Ryhmien määrä
	Omatoimisuuden edistäminen sähköisin palveluin	Omatoimikirjaston käyttö	Käyttöaste
	Kolmannen sektorin roolin lisääminen	- kerhotoiminnan kehittäminen lapsille, nuorille ja aikuisille	- toteutuneiden kerhojen lukumäärä

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA, OSAAVA JA TYÖSTÄ INNOSTUNUT HENKILÖSTÖ

KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Hyvät työyhteisöt, osaaminen ja laadukas esimiestyö	Työelämätaito- ja työhyvinvointivalmennukset sekä esimiesvalmennukset työhyvinvointikyselyn ja lähtökyselyjen tulosten perusteella	Oman esimiestoiminnan itsenäinen ja kollegiaalinen jatkuva reflektointi	Asiakaspalautteet ja työhyvinvointikyselyiden tulokset

Tunnusluvut

VARHAISKASVATUSPALVELUT *)	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
Päivähoito *)					
0-6 v:n ikäluokka yht. 31.12	1 832	1 935	1 925	1 930	1 930
Joista kunnan tuottamassa päiväkotihoidossa	658	567	579	580	580
Joista kunnan tuottamassa perhepäivähoidossa	79	75	59	60	60
Joista kunnan tukemassa yksityisessä päivähoitossa	163	158	156	155	155
Kotihoidon tuki					
Tuen saajia, keskimäärin / vuosi	275	273	279	280	280
Lapsia tuen piirissä, keskimäärin / vuosi	418	417	424	420	420
Kotihoidon tuki / tuensaaja / vuosi	4 274	5 218	5 197	5 200	5 200
Hoitopaikan hinta (netto) / vuosi					
Päiväkodit	12 212	13 715	13 417	13 400	13 400
Perhepäivähoito	12 148	13 972	14 441	14 400	14 400
Yksityinen päivähoito	8 038	8 038	8 038	8 038	8 038
Hoitopäivän hinta (netto)					
Päiväkodit	59,44	59,37	58,08	58,00	58,00
Perhepäivähoito	78,10	60,87	62,52	62,00	62,00
Esiopetus					
Lapsia esiopetuksessa,	291	291	284	284	284
joista päivähoitoa tarvitsee	174	194	194	194	194
Käyttömenot (netto) /1 000 € (sisältää esiopp. päivähoiton)	2 483	2 747	2 463	2 500	2 500
Käyttömenot (netto)/esiopp. (sisältää esiopp.päivähoiton)	8 533	9 440	8 674	8 700	8 700
YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
Perusopetus **)					
Lapsia perusopetuksessa	2 554	2 554	2 578	2 500	2 493
Lapsia koululaisten iltapäivätoiminnassa	177	171	180	175	175
Käyttömenot (brutto) / 1000 € (sis. ip-toim.)	21 680	22 468	23 176	23 000	23 000
Käyttömenot (brutto) € / oppilas	7 939	8 245	8 403	8 400	8 400
Kotikuntakorvauksen perusosa € / oppilas	6 694	6 574	6 518	6 518	6 518
Tuntikehys / oppilas, eteläinen alue	1,36	1,39	1,39	1,39	1,39
Tuntikehys / oppilas, pohjoinen alue	1,39	1,35	1,35	1,35	1,35
Tuntikehys / oppilas, Kankaan erityiskoulu	4,16	4,17	4,17	4,17	4,17
Tuntikehys / oppilas 7-9 luokat	1,84	1,82	1,82	1,82	1,82
MUUT KASVATUS- JA OPETUSPALVELUT	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
Wellamo-opisto, opetustunteja	10 774	11 050	11 050	11 050	11 050

VAPAA-AIKAPALVELUT
TP 2016 TA 2017 TA 2018 TS 2019 TS 2020
Kirjastopalvelut ***)

Lainausten määrä	258 536	271 000	300 000	300 000	300 000
Kävijöiden määrä	165 499	177 000	200 000	200 000	200 000
Lainan hinta, euroa	3,25	3,85	3,70	3,70	3,70
Kirjaston normaali aukioloaika (tuntia / vko)	59	70	90	90	90
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	11	11	11	11	11
Lainan hinta, euroa, Etelä-Suomen läänin ka, vertailuluku	4,02				

Nuorisopalvelut

Nuorisotyön piiriin kuuluvien ikäluokka (0-28 vuotiaat)	7 539	7 539	7 378	7 378	7 378
Menot (brutto) € / 0-28 vuotias	66,55	64,29	62,81	63,00	63,00
Valtionosuus nuorisotyöhön	33 586	110 670	100 000	100 000	100 000
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	5	5	5	5	5

Liikuntapalvelut (siv:lle vuodesta 2016 alkaen)

Uimahallin käynti € / kerta (sis. kuntosalin käytön)	5,42	4,00	4,00	4,00	4,00
Uimahallin kävijämäärä (käyntikertojen lukumäärä)	105 020	140 000	140 000	140 000	140 000
Uimakoulutoimintaan osallistuvien lukumäärä	160	350	350	350	350
Valtionosuus liikuntatoimintaan	285 528	286 980	200 000	200 000	200 000
Vakituisen, kokoaikaisen henkilöstön määrä	4	4	4	4	4

*) Esioppilaan päivähoidon kulut kuuluneet ennen v. 2015 päivähoitoon, nyt esiopetuksessa.

**) Perusopetuksen käyttömenot sisältäneet ennen v. 2015 myös esiopetuksen kustannukset, nyt esiopetuksessa

***) Kirjaston Ta 2016-17 tunnuslukuihin vaikuttaa Kalliolan kirjaston sulkeminen keuhalla 2015 ja avaaminen syksyllä 2017.

Hämeenkosken vaikutus näkyy luvuissa vuodesta 2016 alkaen.

3.3 Elinvoimavaliokunta

Vastuuhenkilö: Elinvoimajohtaja Heli Randell

Palvelusuunnitelman kuvaus

Elinvoiman palvelualue edesauttaa monipuolisten asumismahdollisuuksien syntymistä ja huolehtii yritysten toimintaedellytysten kehittämisestä. Palvelualue tuottaa elinkeinoelämän tarvitsemat maankäytön ja kuntatekniikan palvelut, huolehtii joukkoliikenteen suunnittelusta ja asuntotoimen viranomaistehtäväjärjestelyistä ja vastaa rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisen palveluiden järjestämisestä. Lisäksi palvelualue huolehtii työllisyysasioista.

Palvelualue toimii elinvoimavaliokunnan ohjauksessa tuottaen tehokkaita, taloudellisia ja asiakaslähtöisiä palveluita pääasiassa kuntalaisille. Palvelualue koostuu kuudesta vastuualueesta: kehitys- ja kaavoituspalvelut (kaavoitus, maaomaisuuden hallinta ja paikatieto), kuntatekniikka, rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu, vesihuoltolaitos sekä ruoka- ja siivouspalvelut. Lisäksi suoraa teknisen johtajan alaisuudessa sijaitsee asian- tuntijaorganisaatio, joka koostuu elinkeino- ja työllisyyspalveluista.

Toiminnan perustelut

Organisaatorakenteen muutosten ja henkilöstöasioiden osalta vuosi 2017 on ollut haasteellinen. Kehitys- ja kaavoituspalveluiden organisointi on tätä kirjoitettaessa keväisen organisaatiomuutoksen jäljiltä edelleen käymistilassa. Vastuualueen päällikön, kehitys- ja kaavoituspäällikön virka jäi täyttämättä kesällä 2017.

Elinkeinoasioiden organisointi on tullut ajankohtaiseksi, kun kunta arvioi yhteistoimintamalleja Ladec Oy:n ja Lahti Region Oy:n kanssa. Tulevana vuonna molempien yritysten toimintaan liittyen tehdään selvitystyötä siitä, aiotaanko toimintoja hoitaa nykyisillä sopimuksilla vai onko toimintatapoja syytä kehittää ja muuttaa. Näillä päätöksillä on vaikutusta kunnan organisaatioon.

Työllisyysasioiden organisointi ja tehtävien sisältö tarkentuu maakuntauudistuksen yhteydessä. Tulevaa maakuntauudistusta huomioiden on tärkeää olla mukana Sitran organisoimassa sosiaalisen investointivai- kuttamisen hankkeessa. Työllisyyspalvelujen näkökulmasta toivotaan entistä tiiviimpää yhteistyötä Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän kanssa erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan liittyen.

Edellä mainittujen asioiden toteuttaminen vaikuttaa koko kehitys- ja kaavoitusvastuualueen organisointiin ja toimintaan vuonna 2018.

Rakennusvalvonnassa mahdollistuu vuoden vaihteessa sähköinen lupa-asiointi- ja käsittely. Rakennusvalvonnassa jatketaan vuoden 2017 alussa alkanutta rakennuskannan kiinteistöve- ropohjan tarkistustyötä.

Ympäristönsuojelu on toiminut kunnan omana palvelutuotantona vuoden 2016 alusta lukien.

Uutena vastuualueena Elinvoiman palvelualueella aloitti ruoka- ja siivouspalvelut 1.6.2017. Vastuualueen tärkeimpänä tavoitteena on toteuttaa toimintasuunnitelmaa, jossa erilaisin tehostamiskeinoin aiotaan tulevina vuosina säästää vuosittain noin 400 t €.

Kiinteistöihin liittyvien toimintojen siirtäminen Kiinteistönhallintapalvelut Oy:öön (Hollolan Tilapalvelu Oy) 1.1.2018 vaikuttaa kunnan toimintaan. Vaikutuksia pyritään hallitsemaan syksyllä 2017 tehtävällä palvelusopimuksella, jossa sovitaan osakeyhtiön ja sisäisen asiakkaan välisestä vastuiden- ja tehtävien jaosta. Kiinteistöasioiden yhteistyön on oltava tiivistä kunnan ja osakeyhtiön välillä, jotta varmistetaan asiakkaalle laadukkaat ja toimivat palvelut. Yhteistyöpintoja on myös muissa tehtävissä, joista suurin on katuvaloihin liittyvät tehtävät.

Yritysalueisiin kohdistuvilla investoinneilla ja uusien yritysalueiden tehokkaalla käyttöön saamisella on suora yhteys. Yksi palvelualueen tärkeimmistä tavoitteista on yritysalueiden tehokas käyttöönotto.

Suurimmat euromääräiset muutokset edellisen vuoden talousarvioon nähden ovat palo- ja pelastustoimen maksuosuuksien kasvu, kuntatekniikan työmäärien laajennukset, uusien työntekijöiden palkkavaraukset,

joukkoliikenteen palvelutason nostosta aiheutuvat menolisäykset sekä ruoka- ja siivouspalveluiden toiminnan tehostaminen (menot pienenevät). Palvelualueella on työn alla myös sote-kiinteistöihin liittyviä toimeksiantoja. Lähelläkohtaisesti palvelualueen perustyöllä varmistetaan toimivat ja turvalliset asumisen ja yrittämisen perusteet. Vaikuttamiskeinoja ovat kaavoitus, maapolitiikka, alueiden hoito ja kunnossapito sekä investoinnit.

Tuloarviot ja määrärahat

ELINVOIMAVALIOKUNTA (sis. Vesihuoltolaitoksen)	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
TOIMINTA TULOT	23 790 135	25 046 600	23 620 700	23 620 700	23 620 700
Muutos		5,3 %	-5,7 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAMENOT	20 065 150	23 547 200	24 346 300	24 296 300	24 296 300
Muutos		17,4 %	3,4 %	-0,2 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	3 724 984	1 499 400	-725 600	-675 600	-675 600
Muutos		-59,7 %	-148,4 %	-6,9 %	0,0 %

ELINVOIMAN PALVELUALUE (ilman Vesihuoltolaitosta)	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2018	TS 2019
TOIMINTA TULOT	19 702 635	20 965 800	19 448 300	19 448 300	19 448 300
Muutos		6,4 %	-7,2 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAMENOT	17 854 680	21 372 100	22 040 100	21 990 100	21 990 100
Muutos		19,7 %	3,1 %	-0,2 %	0,0 %
TOIMINTAKATE	1 847 955	-406 300	-2 591 800	-2 541 800	-2 541 800
Muutos		***	***	-1,9 %	0,0 %

Työllisyyspalvelut siirtyivät Elinvoiman palvelualueelle 1.6.2017

Tavoitteet ja mittarit

STRATEGINEN TAVOITE: TASAPAINOINEN TALOUS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Vastuulliset investoinnit	Optimaalinen palveluverkko	Yleiskaavoitus ohjaa palveluverkon sijoittamista.	Tieyhteyden edellytysten luominen Nostavan logistiikka-alueelle, asemakaava on hyväksytty kunnassa. Vesikansan alueen kehittäminen (kaavarunko 2018, asemakaavoitus arviolta 2019 alkaen).
Konserniohjaus ja riskienhallinta	Omistajapolitiikan terävöittäminen	Maanhankinta strategisen yleiskaavan ja maapoliittisen ohjelman mukaisesti.	Maanhankintaa Nostavan eritasoristeyksen tuntu- masta aloitettu, tarjous- pyyntöjä lähetetty maan- omistajille. Maanhankintaneuvottelut aloitettu Vesikansassa.

STRATEGINEN TAVOITE: HYVINVOIVA KUNTALAINEN JA TOIMIVAT PERUSPALVELUT			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Palvelutarpeen arviointiin perustuvat vaikuttavat, toimivat ja osallistavat palvelut	Systemaattinen palveluarviointi	Joukkoliikenteen kehittämisen käynnistäminen	Osallistutaan seudullisen ja (kuntakohtaisen) liikennetarveselvityksen toteuttamiseen (yhteistyö LSL). Asiakaskysely on toteutettu 4/2018. Toimenpiteet jatkoa varten ovat valmiit 12/2018.

STRATEGINEN TAVOITE: VETOVOIMAINEN KUNTA, KEHITTÄVÄT ELINKEINOT JA TYÖLLISYYS			
KRIITTINEN MENESTYSTEKIJÄ	OSATAVOITE	TOIMENPIDE	TOIMENPIDEMITTARIT
Mahdollistava kaavoitus ja vetovoimainen ympäristö	Riittävä tonttitarjonta	Riittävä tonttitarjonta seuraavalle viidelle vuodelle kysyntää vastaavasti.	Kunnan tonttireservi/ 5 vuotta (asemakaava lainvoimainen), jatkuva tilanne <ul style="list-style-type: none"> - Omakotitontit 150 kpl - Muut pientalot 20 000 k-m² - Kerrostalot 20 000 k-m² (kunnan ja yksityiset) - Yritystontit 100 ha Kaavoitusohjelman toteutuma raportoitu valiokunnassa 8/2018.
Vaikuttava elinkeinotoimi ja työllisyyden edistäminen	Osaamisen kehittäminen	Ladec ja LahtiRegionin markkinointiyhteistyön tiivistäminen kunnan kanssa Elinkeinopolitiikan arviointi	Aikataulutettu yhteistyösuunnitelma vuodelle 2018 on valmis 3/2018 ja toteutus suunnitelman mukaan, raportointi osavuosisatituksen yhteydessä. Kunnan elinkeinotoiminnan toimintatapa on selvitetty 11/2018 (Ladec/oma tuotanto)
Työllisyyden edistäminen	Aktiiviset työllisyystoimenpiteet verkostoitumalla ja kehittämällä uusia toimenpiteitä	Nuorten aktiivointi- ja kuntoutustoimet keskiössä: sijoittuminen koulutukseen tai avoimille työmarkkinoille tai muuhun heille soveltuvaan palveluun (yhteistyö nuorten etsivät & TE-toimisto) Toimenpiteiden aktiivinen kehittäminen yhteistyökumppaneiden mm. Lahden Työn Paikka ja työllistymistä edistävien sosiaalipalveluja tuottavien tahojen kanssa mm. P-H Hyky., sekä aktiivinen osallistuminen valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin mm. Sitran vaikuttavuushanke (SIB).	80 % työllisyyspalveluiden asiakkaana käyneistä osoitettu jatkotoimenpiteisiin Aktiivointiaste vuoden 2017 tasoa korkeampi ja työmarkkinatuen kunnan maksuosuus vuoden 2017 tasoa matalampi.

Tunnusluvut

TEKNINEN TOIMI	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TA 2019	TA 2020
Kuntatekniikka					
Liikennealueiden hoito, €/asukas	20,5	22,0	22,8	23,3	23,8
Puistojen ja viheralueiden hoito, €/asukas	7,7	8,1	8,3	8,6	8,8
Liikunta-alueiden hoito €/asukas	20,2	19,6	19,5	20,1	20,6
Maaomaisuuden hallinta ja paikkatieto					
Raakamaan hankinta, hehtaaria	20	5	25	25	25
Tonttireserviä (AO) yht. kpl	142	125	420	400	440
Tonttireserviä (AP, AR), yht. k-m ²	34 984	36 625	32 000	36 000	36 000
Tonttireserviä (AK,AL) yht. k-m ²	15 500	15 500	14 000	14 000	14 000
Tonttireserviä (T) yht. ha (v. 2015 alkaen)	36	36	36	36	36
Tonttireserviä (K) yht. ha (v. 2015 alkaen)	10	10	10	10	10
Tonttireserviä (LTA) yht. ha (v. 2015 alkaen)	65	65	65	65	65
Tonttireserviä (P) yht. ha (v. 2016 alkaen)					
Uusia AO-tontteja annettu luovutukseen (v. 2016 alk	50	12	9	20	9
Myyty tai vuokrattu (AO), kpl	33	26	20	30	30
Myyty tai vuokrattu (AP,AR), k-m ²	1 669	0	2 600	1 600	1 600
Myyty tai vuokrattu (AK,AL), k-m ²	3 000	0	7200	6000	2500
Kaavoitus					
Asemakaava ja muutos yhteensä ha	3,4	62,5	78	60	60
Uutta rakennusoikeutta (AP, AR), k-m ²	0	1 641	0	2 500	2 500
Uutta rakennusoikeutta (AK,AL), k-m ²	9 000	0	7 000	16 000	16 000
Uusia kaavoitettuja tontteja (AO), kpl	0	9	140	20	80
Rakennusvalvonta					
Rakennuslupien ja ilmoitusten määrä	343	310	310	310	310
Valmistuneet asunnot	84	70	70	70	70
Väestö:	23 794	23 766	23 795	23 823	23 852

3.3.1 Vesihuoltolaitos

Vastuhenkilö:

Elinvoimajohtaja Heli Randell /
vesihuoltopäällikkö Juha-Pekka Ristola

Palvelusuunnitelman kuvaus

Hollolan vesihuoltolaitos vastaa Hollolan kunnan yleisen vesihuollon järjestämisestä lakien ja määräysten mukaisesti. Hollolan kunta on sopinut vesihuollon järjestämisestä ja vesihuoltopalvelujen tuottamisesta Lahti Aqua Oy:n kanssa konsessiosopimukseen perustuen vuodesta 2008 alkaen. Sopimuksen kokonaiskesto on 15 vuotta.

Perustelut

Vesihuoltolaitos huolehtii vesihuoltolain mukaisin hinnoitteluperustein vedenhankinnasta ja jakelusta sekä viemäroinnistä alueilla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueilla. Laitoksen palveluja käyttäviltä asiakkailta peritään vesihuoltolain edellyttämiä vesihuoltomaksuja. Vesihuoltolaitos antaa asiantuntijatukea maankäyttöön ja kaavoittamiseen.

Konsessiosopimuksen mukaisesti Lahti Aqua Oy huolehtii aiemmin mainittujen palveluiden järjestämisestä Hollolan kunnan alueella. Lahti Aqua Oy:n ja kunnan tavoitteita ja niiden toteutumista seurataan neljännesvuosittain yhteistyöryhmän kokouksissa. Yhteistyön periaatteena on säilyttää kuntakohtaiset maksut, omistus ja investoinnit, mutta tuottaa palvelut yhdessä yksikössä (Lahti Aqua Oy).

Hollolan vesihuoltolaitoksen tulevaisuuden haasteina ovat vanhenevan verkoston korjausvelan haltuunotto ja toiminta-alueella sijaitsevien liittymättömien kiinteistöjen liittäminen vesihuollon piiriin.

Tuloarviot ja määrärahat

VESIHUOLTOLAITOS tas ey ks ikk ö	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2018	TS 2019
TOIMINTA TULOT	4 087 500	4 080 800	4 172 400	4 172 400	4 172 400
Muutos		-0,2 %	2,2 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAMENOT	2 210 471	2 175 100	2 306 200	2 306 200	2 306 200
Muutos		-1,6 %	6,0 %	0,0 %	0,0 %
TOIMINTAKA TE	1 877 029	1 905 700	1 866 200	1 866 200	1 866 200
Muutos		1,5 %	-2,1 %	0,0 %	0,0 %

Tunnusluvut

Vesihuoltolaitos

Laskutettava vesimäärä, 1000 m ³	875	875	880	882	885
Laskutettava jätevesimäärä, 1000 m ³	855	855	860	862	875
Liittyjäkiinteistöjen määrä, kpl	4 080	4 120	4 160	4 200	4 240
Vesimaksu, €/m ³	1,54	1,54	1,54	1,54	1,69
Jätevesimaksu, €/m ³	2,52	2,52	2,52	2,52	2,77
Tuloutus kunnalle, milj.€	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Väestö:	23 794	23 766	23 795	23 823	23 852

4. Käyttötalouden osan yhdistelmä-laskelmat

Konsernipalvelut

Konsernipalvelut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos €	Muutos %
Toimielimet					
Toimintatulot	0	0	0	0	***
Toimintameno	-224 938	-333 200	-293 400	39 800	***
Toimintakate	-224 938	-333 200	-293 400	39 800	***
Vaalit					
Toimintatulot	0	0	90 000	90 000	***
Toimintameno	0	-34 900	-89 900	-55 000	***
Toimintakate	0	-34 900	100	35 000	***
Hallintopalvelut					
Toimintatulot	180 438	155 000	146 400	-8 600	***
Toimintameno	-1 770 548	-1 816 400	-1 994 000	-177 600	9,8 %
Toimintakate	-1 590 110	-1 661 400	-1 847 600	-186 200	11,2 %
Talouspalvelut					
Toimintatulot	194 800	157 700	188 400	30 700	***
Toimintameno	-1 237 341	-1 319 600	-1 306 000	13 600	-1,0 %
Toimintakate	-1 042 541	-1 161 900	-1 117 600	44 300	-3,8 %
Yhdistymiserät					
Toimintatulot	1 202 352	900 000	900 000	0	0,0 %
Toimintameno	-362 524	-360 400	-357 100	3 300	-0,9 %
Toimintakate	839 828	539 600	542 900	3 300	0,6 %
Maa- ja metsätal.					
Toimintatulot	1 170 991	938 500	940 000	1 500	0,2 %
Toimintameno	-200 921	-163 000	-181 500	-18 500	11,3 %
Toimintakate	970 070	775 500	758 500	-17 000	-2,2 %
Henkilöstöpalvelut					
Toimintatulot	264 183	202 200	243 100	40 900	20,2 %
Toimintameno	-723 272	-694 800	-898 800	-204 000	29,4 %
Toimintakate	-459 089	-492 600	-655 700	-163 100	33,1 %
Tietohallintopalvelut					
Toimintatulot	557 631	399 900	440 400	40 500	10,1 %
Toimintameno	-684 659	-572 400	-606 100	-33 700	5,9 %
Toimintakate	-127 028	-172 500	-165 700	6 800	-3,9 %
Hyvinvoinnin koordinaatio					
Toimintatulot	0	0	0	0	0,0 %
Toimintameno	0	-66 900	-86 600	-19 700	29,4 %
Toimintakate	0	-66 900	-86 600	-19 700	29,4 %
Työllisyyspalvelut *)					
Toimintatulot	314 710	124 600	0	-124 600	0,0 %
Toimintameno	-2 672 857	-1 306 500	0	1 306 500	-100,0 %
Toimintakate	-2 358 147	-1 181 900	0	1 181 900	-100,0 %
RA PORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatulot	3 885 105	2 877 900	2 948 300	70 400	2,4 %
Toimintameno	-7 877 060	-6 668 100	-5 813 400	854 700	-12,8 %
Toimintakate	-3 991 955	-3 790 200	-2 865 100	925 100	-24,4 %

*) siirto 1.6.2017 Elinvoiman palvelualueelle

Sosiaali- ja terveysterveyspalvelut

Sosiaali- ja terveyspalvelut	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos €	Muutos %
Sos ja terv palv hallinto					
Toimintatulot	0	0	0	0	***
Toimintam enot	-95 261	-322 000	-1 089 600	-767 600	238,4 %
Toimintakate	-95 261	-322 000	-1 089 600	-767 600	238,4 %
Sosiaalipalvelut					
Toimintatulot	725 676	0	0	0	***
Toimintam enot	-30 805 189	-28 334 500	0	28 334 500	-100,0 %
Toimintakate	-30 079 513	-28 334 500	0	28 334 500	-100,0 %
Peruspalvelut					
Toimintatulot	0	0	0	0	***
Toimintam enot	-13 684 997	-15 852 400	-43 200 000	-27 347 600	172,5 %
Toimintakate	-13 684 997	-15 852 400	-43 200 000	-27 347 600	172,5 %
Päivystyskeskus (Akuutti 24)					
Toimintatulot	0	0	0	0	***
Toimintam enot	-2 739 833	-2 600 000	-2 700 000	-100 000	3,8 %
Toimintakate	-2 739 833	-2 600 000	-2 700 000	-100 000	3,8 %
Ensihoitokeskus					
Toimintatulot	0	0	0	0	***
Toimintam enot	-911 653	-960 000	-915 000	45 000	-4,7 %
Toimintakate	-911 653	-960 000	-915 000	45 000	-4,7 %
Erikoissairaanhoito					
Toimintatulot	0	0	0	0	***
Toimintam enot	-23 016 161	-23 441 100	-23 400 000	41 100	-0,2 %
Toimintakate	-23 016 161	-23 441 100	-23 400 000	41 100	-0,2 %
Ympäristöterveydenhuolto					
Toimintatulot	0	0	0	0	***
Toimintam enot	-255 313	-280 000	-285 000	-5 000	1,8 %
Toimintakate	-255 313	-280 000	-285 000	-5 000	1,8 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatulot	725 676	0	0	0	***
Toimintam enot	-71 508 407	-71 790 000	-71 589 600	200 400	-0,3 %
Toimintakate	-70 782 731	-71 790 000	-71 589 600	200 400	-0,3 %

Hyvinvointivaliokunta

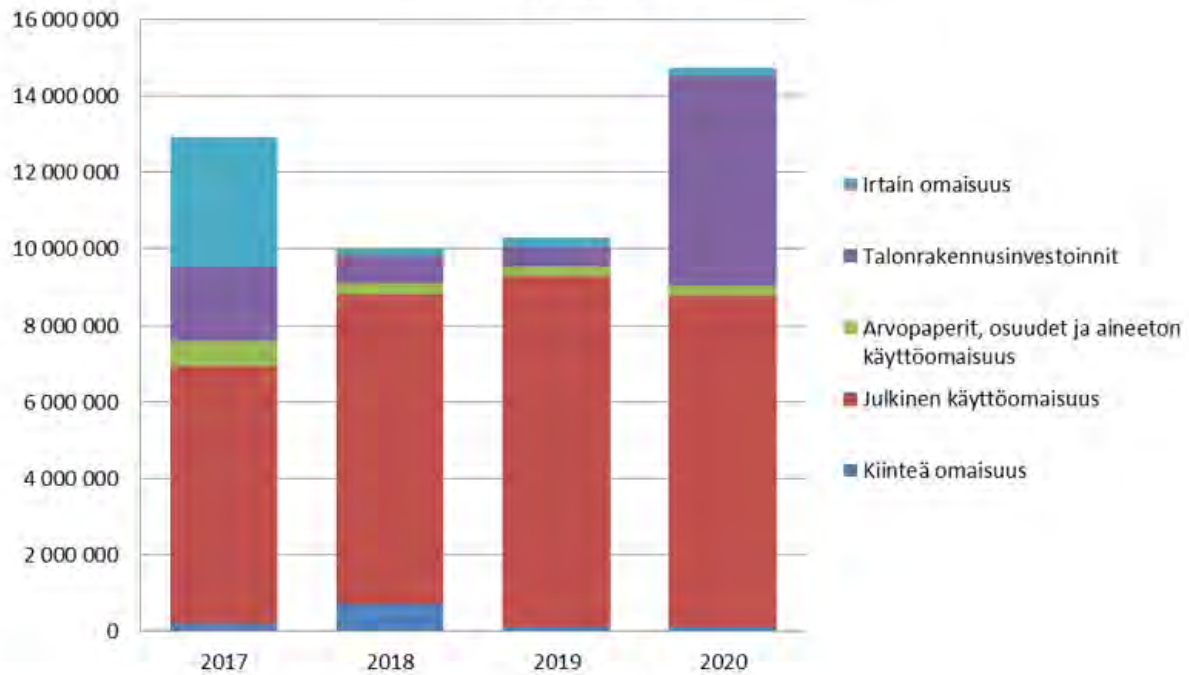
	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos €	Muutos %
Hyvinvoinnin palvelualue					
Hyvinvoinnin palvelualueen hallinto					
Toimintatulot	58 354	0	20 000	20 000	***
Toimintameno	-587 949	-494 700	-599 600	-104 900	21,2 %
Toimintakate	-529 595	-494 700	-579 600	-84 900	17,2 %
Varhaiskasvatustalvet					
Toimintatulot	1 669 580	1 753 200	1 634 000	-119 200	-6,8 %
Toimintameno	-14 764 847	-15 519 000	-15 215 100	303 900	-2,0 %
Toimintakate	-13 095 267	-13 765 800	-13 581 100	184 700	-1,3 %
Perusopetuspalvelut					
Toimintatulot	1 954 529	1 784 100	1 726 700	-57 400	-3,2 %
Toimintameno	-27 884 099	-28 934 200	-27 703 500	1 230 700	-4,3 %
Toimintakate	-25 929 570	-27 150 100	-25 976 800	1 173 300	-4,3 %
Muut opetuspalvelut ja hankkeet					
Toimintatulot	327 215	0	155 000	155 000	***
Toimintameno	-768 837	-447 200	-575 000	-127 800	28,6 %
Toimintakate	-441 622	-447 200	-420 000	27 200	-6,1 %
Vapaa-aikapalvelut					
Toimintatulot	653 897	626 800	505 400	-121 400	-19,4 %
Toimintameno	-3 168 599	-3 392 300	-3 310 500	81 800	-2,4 %
Toimintakate	-2 514 702	-2 765 500	-2 805 100	-39 600	1,4 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatulot	4 663 575	4 164 100	4 041 100	-123 000	-3,0 %
Toimintameno	-47 174 331	-48 787 400	-47 403 700	1 383 700	-2,8 %
Toimintakate	-42 510 756	-44 623 300	-43 362 600	1 260 700	-2,8 %

Elinvoimavaliokunta

Elinvoiman palvelualue	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos €	Muutos %
Kuntatekniikka					
Toimintatulot	798 323	435 000	354 000	-81 000	0,0 %
Toimintameno	-2 099 817	-2 135 900	-2 172 600	-36 700	1,7 %
Toimintakate	-1 301 494	-1 700 900	-1 818 600	-117 700	6,9 %
Tekninen hallinto					
Toimintatulot	4 303	0	28 100	28 100	***
Toimintameno	-2 385 550	-2 329 300	-2 547 800	-218 500	9,4 %
Toimintakate	-2 381 247	-2 329 300	-2 519 700	-190 400	8,2 %
Kehitys- ja kaavoituspalvelut					
Toimintatulot	1 161 588	470 000	584 200	114 200	24,3 %
Toimintameno	-1 561 076	-3 272 200	-4 887 700	-1 615 500	49,4 %
Toimintakate	-399 488	-2 802 200	-4 303 500	-1 501 300	53,6 %
Rakennus- ja ympäristövalvonta					
Toimintatulot	305 494	337 000	287 000	-50 000	0,0 %
Toimintameno	-517 705	-580 200	-627 300	-47 100	8,1 %
Toimintakate	-212 211	-243 200	-340 300	-97 100	39,9 %
Toimintapalvelut					
Toimintatulot	17 432 893	19 723 800	18 195 000	-1 528 800	-7,8 %
Toimintameno	-11 290 525	-13 054 500	-11 804 700	1 249 800	-9,6 %
Toimintakate	6 142 368	6 669 300	6 390 300	-279 000	-4,2 %
Vesihuoltolaitos, taseyksikkö					
Toimintatulot	4 087 497	4 080 800	4 172 400	91 600	2,2 %
Toimintameno	-2 210 472	-2 175 100	-2 306 200	-131 100	6,0 %
Toimintakate	1 877 025	1 905 700	1 866 200	-39 500	-2,1 %
RAPORTTI YHTEENSÄ					
Toimintatulot	23 790 098	25 046 600	23 620 700	-1 425 900	-5,7 %
Toimintameno	-20 065 145	-23 547 200	-24 346 300	-799 100	3,4 %
Toimintakate	3 724 953	1 499 400	-725 600	-2 225 000	-148,4 %

5. Investointiosa

Hollolan bruttoinvestoinnit ryhmittäin 2017-2020

INVESTOINTIOSA

Palvelualue

Sitovuustaso valtuustoon nähden (netto)

Kunnanhallitus

Kiinteä omaisuus

Eri toimielimet

Irtain omaisuus

Elinvoimavaliokunta

Hankekohtaiset rakennusinvestoinnit, sitovuustaso hankkeittain yli 2 milj. euron rakennusinvestointien osalta, muutoin sitovuustaso hankkeet yhteensä (erittely hankkeittain)

Muut rakennusinvestoinnit

Liikennealueet

Muut yleiset alueet

VHL investoinnit

Kiinteistöjen ja kuntatekniikan rakentamisohjelmat sisältävät investointiosan ja hankkeiden tarkemmat erittelyt.

KIINTEISTÖINVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT (U)

Palvelutason parantaminen

PERUSKORJAUS-/LAAJENNUSINVESTOINNIT (P)

Toiminnallisuuden ja terveellisuuden parantaminen
Korjausvastuun pienentäminen
Energiansäästö

KORVAUSINVESTOINNIT (K)

Korjausvastuun pienentäminen

KUNTATEKNIIKAN INVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT (U)

Määränlisäys / tonttitarjonnan takaaminen
Palvelukyvyyn parantaminen / kevyen liikenteen väylät ja pysäkkikatokset

PERUSKORJAUS-/LAAJENNUSINVESTOINNIT (P)

Palvelukyvyyn parantaminen / omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen

KORVAUSINVESTOINNIT (K)

Palvelukyvyyn parantaminen / omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen

VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINTIEN TAVOITTEET

UUSINVESTOINNIT(U)

Uusien verkostojen rakentaminen tonttitarjontaa vastaavaksi
Palvelukyvyyn parantaminen
Verkostojen määrän lisääminen mahdollisimman laajalle asiakasryhmälle

PERUSKORJAUSINVESTOINNIT (P)

Verkostojen toimintavarmuuden lisääminen ketjuttamalla

LAAJENNUSINVESTOINNIT(P)

Vanhoja verkostoja suuremmiksi kokonaisuuksiksi yhdistämällä
Verkostojen määrän lisäys kuntalaisia paremmin palvelevaksi
Palvelukyvyyn ja omaisuuden arvon säilyminen
Turvallisuuden parempi ylläpitäminen ja verkosto- ja laitosomaisuuden käyttökelpoisuuden säilyttäminen

KORVAUSINVESTOINNIT(K)

Omaisuuden arvon ja käyttökelpoisuuden säilyttäminen
Turvallisuuden ja toimivuuden takaaminen

Investoinnit

INVESTOINNIT yhteensä (sis. taseyksikön)

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	10 157 444	12 930 000	9 987 000	10 297 000	14 727 000
Muutos		27,3 %	-22,8 %	3,1 %	43,0 %
TULOT	208 919	0	560 000	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	9 948 525	12 930 000	9 427 000	10 297 000	14 727 000
Muutos		30,0 %	-27,1 %	9,2 %	43,0 %

KUNNANHALLITUS Kiinteä omaisuus

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	223 344	200 000	700 000	100 000	100 000
Muutos		-10,5 %	250,0 %	-85,7 %	0,0 %
TULOT	96 817	0	460 000	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	126 527	200 000	240 000	100 000	100 000
Muutos		58,1 %	20,0 %	-58,3 %	0,0 %

Varaus kiinteistöjen ostoon, tuloina myytäväksi arvioidut tontit.

KUNNANHALLITUS aineeton käyttöomaisuus

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	56 410	640 000	300 000	250 000	250 000
Muutos		1034,6 %	-53,1 %	***	***
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	56 410	640 000	300 000	250 000	250 000
Muutos		1034,6 %	-53,1 %	***	***

KUNNANHALLITUS julkinen käyttöomaisuus

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	0	585 000	1 962 000	2 740 000	2 270 000
Muutos		***	***	39,7 %	-17,2 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	0	585 000	1 962 000	2 740 000	2 270 000
Muutos		***	***	39,7 %	-17,2 %

HYVINVOINNIN PALVELUALUE Irtain omaisuus

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	801 353	3 270 000	100 000	50 000	50 000
Muutos		308,1 %	-96,9 %	-50,0 %	0,0 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	801 353	3 270 000	100 000	50 000	50 000
Muutos		308,1 %	-96,9 %	-50,0 %	0,0 %

ELINVOIMAN PALVELUALUE Irtain omaisuus

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	23 025	135 000	60 000	200 000	140 000
Muutos		486,3 %	-55,6 %	233,3 %	-30,0 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	23 025	135 000	60 000	200 000	140 000
Muutos		486,3 %	-55,6 %	233,3 %	-30,0 %

ELINVOIMAN PALVELUALUE Liikennealueet

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	3 324 314	3 485 000	3 705 000	3 602 000	3 697 000
Muutos		4,8 %	6,3 %	-2,8 %	2,6 %
TULOT	112 103	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	3 212 211	3 485 000	3 705 000	3 602 000	3 697 000
Muutos		8,5 %	6,3 %	-2,8 %	2,6 %

Kuntatekninen suunnittelu, kadut, tiet ja sillat, valaistus

*Tarkemmat erittelyt Kuntatekniikan rakentamishjelmassa

ELINVOIMAN PALVELUALUE Muut yleiset alueet

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	284 055	165 000	150 000	345 000	70 000
Muutos		-41,9 %	-9,1 %	130,0 %	-79,7 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	284 055	165 000	150 000	345 000	70 000
Muutos		-41,9 %	-9,1 %	130,0 %	-79,7 %

Puistot, aukiot ja leikkipaikat, maankaatopaikat, liikunta-alueet

* Tarkemmat erittelyt Kuntatekniikan rakentamishjelmassa

ELINVOIMAN PALVELUALUE Hankekohtaiset rakennusinvestoinnit

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	2 613 380	1 050 000	710 000	510 000	5 500 000
Muutos		-59,8 %	-32,4 %	-28,2 %	978,4 %
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	2 613 380	1 050 000	710 000	510 000	5 500 000
Muutos		-59,8 %	-32,4 %	-28,2 %	978,4 %

Erittely hankkeittain

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
HÄLVÄLÄN KOULU					
MENOT	5 615	0	0	0	0
SALPAKANKAAN KOULU VAIHE 3					
MENOT	1 747 693	0	0		
KANKAAN KOULU, LAAJENNUS					
MENOT	851 926	0	0	0	0
SALPAKANKAAN TERVEYSASEMA					
MENOT	0	550 000	150 000	200 000	3 000 000
TEKNISEN TOIMEN UUSI VARIKKO					
MENOT	0	0	0	200 000	2 500 000
KUNNANVIRASTO					
MENOT	8 146	500 000	0	200 000	2 500 000
KALLIOLAN KOULU					
MENOT	0	0	100 000	0	0
PAIMELAN KOULU JA PÄIVÄKOTI					
MENOT	0	0	0	90 000	0
SALPAKANKAAN KOULU JA PÄIVÄKOTI					
MENOT **)	0	0	250 000	0	0
TIILIKANKAAN KOULU					
MENOT	0	0	100 000	0	0
HOLLOLAN PÄÄKIRJASTO					
MENOT	0	0	70 000	0	0
KOULUJEN JA PÄIVÄKOTIEN PIHAVALOT					
MENOT	0	0	40 000	20 000	
YHTEENSÄ	2 613 380	1 050 000	710 000	710 000	8 000 000

**) v 2018 sisältää Salpakankaan Puukoulun lunastuksen 200 000 €

* tarkemmat erittelyt Kiinteistöjen rakentamisohjelmassa

ELINVOIMAN PALVELUALUE Muut rakennusinvestoinnit

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	823 919	900 000	0	0	0
Muutos		9,2 %	***	***	***
TULOT	0	0	0	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	823 919	900 000	0	0	0
Muutos		9,2 %	***	***	***

- v 2017 sisältää Satulinnan päiväkodin lunastuksen 820 000 €

INVESTOINNIT yhteensä (ei sis. taseyksikköä)

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	8 149 799	10 420 000	7 687 000	7 797 000	12 077 000
Muutos		27,9 %	-26,2 %	1,4 %	54,9 %
TULOT	208 919	0	460 000	0	0
Muutos		-100,0 %	***	***	***
NETTOMENO	7 940 880	10 420 000	7 227 000	7 797 000	12 077 000
Muutos		31,2 %	-30,6 %	7,9 %	54,9 %

Taseyksikön investoinnit**VESIHUOLTOLAITOKSEN INVESTOINNIT (taseyksikkö)**

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
MENOT	2 007 645	2 500 000	2 300 000	2 500 000	2 650 000
Muutos		24,5 %	-8,0 %	8,7 %	6,0 %
TULOT	0	0	100 000	0	0
Muutos		***	***	***	***
NETTOMENO	2 007 645	2 500 000	2 200 000	2 500 000	2 650 000
Muutos		24,5 %	-12,0 %	13,6 %	6,0 %

* tarkemmat erittelyt Vesihuoltolaitoksen rakentamisohjelmassa

6. Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelma osoittaa, miten tulorahoitus kattaa kunnan palvelujen tuottamisesta aiheutuvat menot. Tulorahoituksen riittävyttä arvioidaan toiminta- ja vuosikatteen sekä tilikauden tuloksen avulla.

Toimintakate on toimintatulojen ja -menojen erotus. Se osoittaa, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla, käyttötalouden valtionosuuksilla ja rahoitustuloilla. Vuoden 2018 talousarviossa toimintakate alijäämä pienenee n. 0,1 % (0,2 milj. eur) vuoden 2017 muutettuun talousarvioon nähden.

Vuosikate ilmoittaa, paljonko talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Talouden tasapainoa arvioitaessa vuosikatteen riittävyttä tulisi verrata poistoihin ja nettoinvestointeihin. Vuoden 2018 talousarvion vuosikate kattaa suunnitelman mukaisista poistoista 100 % eli poikkeuksina edellisiin vuosiin, riittää vuosikate vuonna 2018 kattamaan poistot. Nettoinvestoinneista vuosikate kattaa n. 95 %. Tunnusluvut ovat edellisiä vuosia paremmat.

Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Vuoden 2018 talousarvion tulos on 10 t euroa. Tilikauden tulosta voidaan vielä käsitellä rahastojen/tai varausten muutoksilla eli niin sanotuilla tuloksen käsittelyerillä.

Tuloslaskelman viimeinen rivi osoittaa tilikauden yli-/alijäämän, joka vuonna 2018 on 10 t euroa (v. 2017 muutettu talousarvio 1,5 milj. euroa alijäämäinen)

Verorahoitus

Kunnallisvero

Tuloveroprosentti

21,00 % (21 %, vuonna 2017)

Kunnallisvero on arvioitu 83 milj. euroksi eli vuoden 2017 talousarviota n. 2,3 % (n. 1,8 milj. eur) suuremmaksi. Tämä perustuu vuoden 2017 arvioituun kunnallisveron kertymään.

Arviot vuoden 2017 kunnallisveron toteutuksesta ovat huomattavasti v. 2017 talousarviota paremmat.

Kiinteistövero

Kiinteistöverot on arvioitu samoilla prosenteilla kuin vuosina 2015-2017:

Vakituiset asuinrakennukset	0,55 %
Yleinen kiinteistövero	1,15 %
Loma-asunnot	1,1 %

Kiinteistöveroa arvioidaan kertyvän n. 5,3 milj. euroa, mikä on lähes sama kuin vuonna 2017. Arvio perustuu Kuntaliiton veroennustekehikkoon.

Yhteisövero

Yhteisöveron kertymän arvioidaan olevan n. 2,95 milj. euroa eli n. 12,6 % (330 t eur) vuoden 2017 talousarviota suurempi. Arvio perustuu Kuntaliiton veroennustearvioon.

Valtionosuudet

Valtionosuudet on arvioitu n. 36,63 milj. euroksi Kuntaliiton valtionosuusennakkolaskelmien perusteella. Valtionosuudet vähentyvät näin ollen vuoteen 2017 verrattuna 110 t euroa. Valtiovarainministeriö päättää kunnan peruspalveluiden valtionosuudesta lopullisesti joulukuussa 2017.

Rahoitustulot ja -menot

Rahoitustulot ja -menot sisältää mm. pitkäaikaisten lainojen korot, verotilitysten korot, antolainojen korot, vesihuoltolaitoksen tuloutuksen, viivästyskorot ja osinkotulot. Alhainen korkotaso näkyy korkokuluissa. Rahoituserät ovat arviolta n. -420 t euroa.

Poistot

Poistot käyttöomaisuudesta ja muista pitkävaikutteisista menoista yhteensä n. 9 milj. euroa (v. 2017 n. 8,3 milj. euroa).

Poistot on laskettu valtuuston hyväksymien poistoperusteiden mukaisesti, joita on viimeksi päivitetty valtuustossa 25.9.2017 sekä 13.11.2017.

Tuloslaskelma

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Muutos TA 2017
Toimintatuotot	33 096 607	32 088 600	30 610 100	-4,6 %
Myyntituotot	14 423 521	13 631 200	11 378 100	-16,5 %
Maksutuotot	3 159 201	2 658 000	2 306 900	-13,2 %
Tuet ja avustukset	2 827 704	1 356 400	1 613 100	18,9 %
Muut toimintatuotot	12 531 305	14 257 800	15 252 000	7,0 %
Valmistus omaan käyttöön	154 876	185 200	60 000	-67,6 %
Toimintakulut	-146 645 899	-150 792 700	-149 153 000	-1,1 %
Henkilöstökulut	-32 951 585	-32 918 225	-31 165 800	-5,3 %
Palvelujen ostot	-94 889 458	-96 030 075	-96 464 100	0,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 879 042	-5 336 300	-4 528 900	-15,1 %
Avustukset	-4 084 904	-4 379 100	-4 191 700	-4,3 %
Muut toimintakulut	-9 840 910	-12 129 000	-12 802 500	5,6 %
Toimintakate	-113 549 292	-118 704 100	-118 542 900	-0,1 %
Verotulot	90 989 735	89 093 000	91 325 000	2,5 %
Valtionosuudet	35 755 008	36 740 000	36 630 000	-0,3 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-528 436	-324 000	-418 600	29,2 %
Korkotuotot	188 394	2 000	1 000	-50,0 %
Muut rahoitustuotot	782 288	779 700	779 700	0,0 %
Korkokulut	-936 644	-802 000	-893 600	11,4 %
Muut rahoituskulut	-562 474	-303 700	-305 700	0,7 %
Vuosikate	12 667 016	6 804 900	8 993 500	32,2 %
Poistot ja arvonalentumiset	-7 358 735	-8 342 800	-8 983 500	7,7 %
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0	
Tilikauden tulos	5 308 281	-1 537 900	10 000	-100,7 %

Tunnuslukuja

	2016	2017	2018
Vuosikate/poistot %	172,1 %	81,6 %	100,1 %
Toimintatuotot/toimintakulut %	22,5 %	21,3 %	20,5 %

Vuosikate/poistot % = $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot}$

Toimintatuotot/toimintakulut % = $100 \cdot \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Tuloslaskelma suunnitelmavuosiin (sisältää taseyksikön)

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	Muutos Ta 2018	TS 2020	Muutos Ta 2019
Toimintatuotot	33 096 607	32 088 600	30 610 100	29 710 100	-2,9 %	29 710 100	0,0 %
Myyntituotot	14 423 521	13 631 200	11 378 100				
Maksutuotot	3 159 201	2 658 000	2 306 900				
Tuet ja avustukset	2 827 704	1 356 400	1 613 100				
Muut toimintatuotot	12 531 305	14 257 800	15 252 000				
Valmistus omaan käyttöön	154 876	185 200	60 000				
Toimintakulut	-146 645 899	-150 792 700	-149 153 000	-148 746 000	-0,3 %	-148 746 000	0,0 %
Henkilöstökulut	-32 951 585	-32 918 225	-31 165 800				
Palvelujen ostot	-94 889 458	-96 030 075	-96 464 100				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 879 042	-5 336 300	-4 528 900				
Avustukset	-4 084 904	-4 379 100	-4 191 700				
Muut toimintakulut	-9 840 910	-12 129 000	-12 802 500				
		0					
Toimintakate	-113 549 292	-118 704 100	-118 542 900	-119 035 900	0,4 %	-119 035 900	0,0 %
Verotulot	90 989 735	89 093 000	91 325 000	92 800 000	1,6 %	93 000 000	0,2 %
Valtionosuudet	35 755 008	36 740 000	36 630 000	36 000 000	-1,7 %	36 000 000	0,0 %
Muut rahoitustuotot ja -kulut	-528 436	-324 000	-418 600	-400 000	-4,4 %	-400 000	0,0 %
Korkotuotot	188 394	2 000	1 000				
Muut rahoitustuotot	782 288	779 700	779 700				
Korkokulut	-936 644	-802 000	-893 600				
Muut rahoituskulut	-562 474	-303 700	-305 700				
Vuosikate	12 667 016	6 804 900	8 993 500	9 364 100	4,1 %	9 564 100	2,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	-7 358 735	-8 342 800	-8 983 500	-10 183 500	13,4 %	-9 913 500	-2,7 %
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0				
Tilikauden tulos	5 308 281	-1 537 900	10 000	-819 400	-8294,0 %	-349 400	-57,4 %

	TP 2016	TA 2017	TA 2018	Ts 2019	TS 2020
Vuosikate %/poistoista	172,1 %	81,6 %	100,1 %	91,95 %	96,5 %

Suunnitelmavuoden 2019 osalta ei ole huomioitu maakuntaudistuksen vaikutuksia.

Erillinen maakuntaudistuksen vaikutukset huomioiva painelaskelma on esitetty erikseen kappaleessa 10.

Kokonaistarkastelu

	TA 2018 Peruskunta	TA 2018 VHL	TA 2018 yhteensä
Toimintatuotot	26 437 700	4 172 400	30 610 100
Myyntituotot	7 205 700	4 172 400	11 378 100
Maksutuotot	2 306 900	0	2 306 900
Tuet ja avustukset	1 613 100	0	1 613 100
Muut toimintatuotot	15 252 000	0	15 252 000
Valmistus omaan käyttöön	60 000	0	60 000
Toimintakulut	-146 846 800	-2 306 200	-149 153 000
Henkilöstökulut	-31 091 200	-75 100	-31 166 300
Palvelujen ostot	-94 034 900	-2 128 700	-96 163 600
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-4 435 600	-93 300	-4 528 900
Avustukset	-4 191 700	0	-4 191 700
Muut toimintakulut	-13 093 400	-9 100	-13 102 500
Toimintakate	-120 409 100	1 866 200	-118 542 900
Verotulot	91 325 000	0	91 325 000
Valtionosuudet	36 630 000	0	36 630 000
Muut rahoitustuotot ja -kulut	-87 700	-330 900	-418 600
Korkotuotot	1 000	0	1 000
Muut rahoitustuotot	779 700	0	779 700
Korkokulut	-865 400	-28 200	-893 600
Muut rahoituskulut	-3 000	-302 700	-305 700
Vuosikate	7 458 200	1 535 300	8 993 500
Poistot ja arvonalentumiset	-7 494 900	-1 488 600	-8 983 500
Satunnaiset tuotot ja kulut	0	0	0
Tilikauden tulos	-36 700	46 700	10 000

7. Rahoitusosa

Rahoituslaskelma (sisältää vhl)

RAHOITUSLASKELMA (sis. vhl)	TP 2016	TA 2017	TA 2018	TS 2019	TS 2020
Varsinainen toiminta ja investoinnit					
Tulorahoitus	12 308 842	6 804 900	8 993 469	9 664 500	9 864 100
Vuosikate	12 715 193	6 804 900	8 993 469	9 664 500	9 864 100
Satunnaiset erät	0				
Tulorahoituksen korjauserät	-406 351				
Investoinnit	-9 427 173	-12 290 000	-9 427 000	-10 297 000	-14 727 000
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-10 157 444	-12 290 000	-9 987 000	-10 297 000	-14 727 000
Rahoitusosuudet investointimenoit	112 103		0	0	0
Käyttöomaisuuden myyntitulot	618 168		560 000		0
Varsinainen toiminta ja investoinnit	2 881 669	-5 485 100	-433 531	-632 500	-4 862 900
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset	136 109	0	0	0	0
Antolainasaamisten lisäykset	-107 116				
Antolainasaamisten vähennykset	243 225		0	0	
Lainakannan muutokset	-5 948 949	6 300 000	-1 500 000	-1 400 000	3 500 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	8 000 000	15 000 000	7 000 000	7 000 000	12 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-13 011 841	-8 700 000	-8 500 000	-8 400 000	-8 500 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-937 108				
Oman pääoman muutokset					
Vaikutus maksuvalmiuteen	-3 067 280	814 900	-1 933 531	-2 032 500	-1 362 900
Muut maksuvalmiuden muutokset	5 256 705	-3 000 000	-3 000 000		
Toimeksintojen varat	-13 046				
Vaihto-omaisuus	16 622				
Pitkäaikaisten saamisten muutos	3 374 557				
Muut maksuvalmiuden muutokset (korottomien velkojen muutos)	1 878 572	-3 000 000	-3 000 000		

Valtuustoon nähden sitovat määrärahat ja tuloarviot

Antolainojen lisäys
Pitkäaikaisten lainojen lisäys

Rahoitusosa

Rahoituslaskelmalla osoitetaan kuinka paljon kunnan varsinaisen toiminnan ja sen investointien nettokassavirta on ylijäämäinen tai alijäämäinen. Rahoitustoiminnan kassavirralla osoitetaan miten alijäämäinen nettokassavirta on rahoituksellisesti katettu tai miten ylijäämä on käytetty rahoitusaseman muuttamiseen.

Talousarvion rahoitusosaan siirretään tuloslaskelmasta vuosikate ja investointiosasta investointien määrä ja niiden rahoitusosuudet.

Antolainauksen muutokset

Antolainasaamisten vähennykset sisältävät antolainojen lyhennykset. Kunnalla ei ole enää antolainoja eikä kunta harjoita antolainautointia muutoin kuin erikseen päätettäessä Etpähä välirahoituksen osalta.

Lainakannan muutokset

Vuoden 2018 alussa maksuvalmius on arvion mukaan edelleen hyvä. Tulorahoituksella pystytään kattamaan investoinneista n. 95 %, joten vierasta pääomaa tarvitaan ainoastaan lainojen lyhennyksiin ja osa rahoitustarpeesta voidaan kattaa kassavaroilla. Uutta talousarviolainaa nostetaan vuonna 2018 arviolta 7 milj. euroa. Lainojen lyhennyksiin on varattu n. 8,5 milj. euroa.

Maksuvalmiuteen vaikuttaa heikentävästi PPK Oivasta siirtyneiden henkilöiden lomapalkkavelka, josta toinen osa (3 milj. euroa) maksetaan v. 2018 Päijät-Hämeen Hyvinvointiyhtymälle.

Lainakanta vuoden 2018 lopussa on arviolta n. 52,9 milj. euroa. Asukaskohtainen lainamäärä laskee n. 2 200 euroon.

8. Hollolan kuntakonserni, konserniyhteisöille asetettavat tavoitteet

Yleiset tytäryhteisöjä koskevat tavoitteet

- Tytäryhtiöiden tulee toimia kunnanvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti ja konserniohjetta noudattaen
- Kaikilta yhtiöiltä edellytetään tervettä pitkäjänteistä taloudenpitoa ja kannattavuutta
- Tytäryhteisöjen tulee mahdollisuuksien mukaan hyödyntää tukityöllistäminen
- Konsernin sisäiset palveluostot on keskitettävä tarkoituksenmukaisesti koko konsernin etu huomioiden

Yhtiö	Tavoite v. 2018
Hollolan Asuntotalot Oy	<p>Asiakaspalautteet hyvää tasoa</p> <p>Kiinteistönhoitoon liittyvien palveluiden hankintojen siirtämisen konsernin sisäisesti vuoden loppuun mennessä, vähintään selvitys</p> <p>Täyttöaste 98 %</p> <p>Vuokrataso kilpailukykyinen (vrt. Lahden seutu)</p> <p>Pitkän tähtäimen korjaus- ja kehityssuunnitelman laatiminen</p> <p>Strategian laatiminen</p> <p>Asuntojen markkinoinnin vahvistaminen</p>
Hollolan Palveluasunnot Oy	<p>Asiakaspalautteet hyvää tasoa</p> <p>Kiinteistönhoitoon liittyvien palveluiden hankintojen siirtämisen konsernin sisäisesti vuoden loppuun mennessä, vähintään selvitys</p> <p>Täyttöaste 98 %</p> <p>Vuokrataso kilpailukykyinen (vrt. Lahden seutu)</p> <p>Pitkän tähtäimen korjaus- ja kehityssuunnitelman laatiminen</p> <p>Strategian laatiminen</p> <p>Asuntojen markkinoinnin vahvistaminen</p> <p>Palvelutuotannon pitkän tähtäimen suunnitelma ja riskien arviointi ml. sote-uudistuksen vaikutukset</p>
Hämeenkosken Biolämpö Oy	<p>Yhtiön talouden tasapainottaminen, tulos positiivinen</p> <p>Kiinteistönhoitoon liittyvien palveluiden hankintojen siirtämisen konsernin sisäisesti vuoden loppuun mennessä, vähintään selvitys</p>

Hollolan Tilapalvelut Oy (ent. Kiinteistönhallintapalvelut Oy)	Palvelusopimuksen ja vastuunjakotaulukon mukainen toiminta, tapaamiset tilaajan kanssa sopimuksen mukaisesti Haahtela-järjestelmän aktiivinen seuranta ja hyödyntäminen Asiakaspalautteisiin vastaaminen sovitusajassa Kiinteistöjen salkutusmalli, riskikiinteistöjen tunnistaminen ja pitkän tähtäimen kiinteistökehityssuunnitelman laatiminen Kiinteistökokonaisuuden kehittäminen ja tilojen kunnossapidosta huolehtiminen palvelusopimuksen mukaisesti Aktiivinen ja asiakkaiden tarpeita joustavasti palvelevan toimintatavan jatkuva kehittäminen
Koy Harmaaleppä	Asiakaspalautteet hyvää tasoa Täyttöaste 98 % Vuokrataso kilpailukykyinen (vrt. Lahden seutu)
As Oy Tervasmiiu	Asiakaspalautteet hyvää tasoa Täyttöaste 98 % Vuokrataso kilpailukykyinen (vrt. Lahden seutu)

Tavoitteet Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymää koskien

Koska kunnan talousarviosta n. 48 % kohdentuu sosiaali- ja terveystalouteen, on tarkoituksenmukaista asettaa tavoitteita myös Päijät-Hämeen Hyvinvointiyhtymän toiminnalle.

Hollolan kunta asettaa seuraavat tavoitteet osana omistajaohjausta Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymälle vuosien 2018-2020 koskien:

- Hyvinvointiyhtymältä edellytetään määrätietoista kehittämissuunnitelmaa, sen täytäntöönpanoa toimintatapojen kehittämiseksi, integraation vahvistamiseksi sekä tuottavuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi.

- Yhtymä aloittaa yhdessä jäsenkuntiensa kanssa vuoteen 2020 asti voimassa olevan palvelusopimuksen laadinnan, jossa määritellään tasapainottamistoimenpiteet ja kehittämistoimet, joihin yhdessä sitoudutaan.
- Yhtymästä toimitetaan jäsenkunnille säännöllisesti, vähintään kolme kertaa vuoden aikana tiedot palvelusopimuksessa sovitujen toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisesta.

Hollolan kunnan konsernijaosto käsittelee yllä olevia tavoitteita kokouksessaan 13.11.2017. Tavoitteet ovat pääosin yhdenmukaiset Lahden kaupungin yhtymälle asettamien tavoitteiden kanssa.

9. Taseyksikön erillislaskelmat

Vesihuoltolaitos tuloslaskelma

Vesihuoltolaitos	TP 2016	TA 2017	TA 2018
Liikevaihto	4 087 497	4 080 800	4 172 400
Tuotteiden varastojen muutos	0,00	0	0
Valmistus omaan käyttöön	0,00	0	0
Liiketoiminnan muut tuotot	0	5 000	0
Muut tuet ja avustukset	25,07	0	0
Materiaalit ja palvelut	-2 125 095	-2 091 400	-2 222 000
Henkilöstökulut	-81 089	-75 000	-75 100
Poistot ja arvonalentumiset	-1 360 215	-1 538 900	-1 488 589
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 358 899,00	-1 538 900	-1 488 600
Arvonalentumiset	-1 316,00	0	0
Liiketoiminnan muut kulut	-4 288	-8 700	-9 100
Liikelylijäämä (-alijäämä)	516 810	366 800	377 600
Rahoitustuotot ja -kulut:			
Korkotuotot	0,00	1 000	0
Muut rahoitustuotot	0,00	0	0
Kunnalle maksetut korkokulut	0,00	0	0
Muille maksetut korkokulut	-42 634,00	-39 400	-28 200
Korvaus peruspääomasta	-302 740,00	-302 700	-302 700
Muut rahoituskulut	-5,00	0	0
Rahoitustuotot ja -kulut	-345 379,00	-341 100	-330 900
Ylijäämä ennen varauksia	171 431	25 700	46 700
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	5 897,00	0	0
Tilikauden ylijäämä	177 328	25 700	46 700

Vesihuoltolaitos rahoituslaskelma

Vesihuoltolaitos	TP 2016	TA 2017	TA 2018
Toiminnan rahavirta			
Tulorahoitus	1 531 649	1 564 600	1 535 184
Liikelylijäämä (-alijäämä)	516 811	566 800	377 473
Poistot ja arvonalennukset	1 360 218	1 338 900	1 488 611
Rahoitustuotot ja -kulut	-345 381	-341 100	-330 900
Investointien rahavirta	-2 007 645	-2 500 000	-2 500 000
Investointimenot	-2 007 645	-2 500 000	-2 500 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	-475 996	-935 400	-964 816
Rahoituksen rahavirta			
Lainakannan muutokset	0	-500 000	-300 000
Pitkäaikaisten lainojen lisäys kunnalta	0	0	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0	0	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys kunnalle	0	0	
Pitkäaikaisen lainojen vähennys muilta	-500 000	-500 000	-300 000
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta	500 000	0	
Muut maksuvalmiuden muutokset	443 478	700 000	625 000
Saamisten muutos kunnalta	-9 296	0	
Saamisten muutos muilta	-33 906	0	
Korottomien velkojen muutos kunnalta	-3 993	0	
Korottomien velkojen muutos muilta	490 673	700 000	625 000
Rahoituksen rahavirta	443 478	200 000	325 000
Rahavarojen muutos	-32 518	-735 400	-639 816

10. Maakuntauudistuksen vaikutus

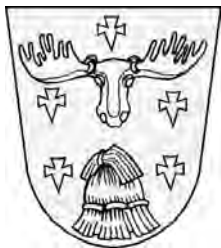
Sote- ja maakuntauudistus on suunniteltu toteutettavaksi vuodesta 2020 lähtien. Muutokseen liittyviä lakeja ei kuitenkaan vielä ole hyväksytty eikä niitä ehditä hyväksymään vuoden 2017 aikana eikä näin ollen huomioida myöskään suunnitelmavuosien laskelmissa. Kuntaliitto on suositellut, että kunnat ja kuntayhtymät laativat vuoden 2019-20 taloussuunnitelmansa siten, että sen luvuissa ei huomioida mahdollista tulevaa uudistusta. Näin on myös vuoden 2018 talousarvion laskelmat Hollolan osalta laadittu.

Kuntaliitto on kuitenkin suositellut, että kunnat laatisivat vaihtoehtolaskelmia maakuntauudistus huomioiden. Alla on esitetty Perlacon Oy:n laatima Hollolan kunnan painelaskelma (luvat ovat suuntaa antavia), jossa on huomioitu v. 2020 toteutuva uudistus. Laskelmasta nähdään mm. toimintakatteen sekä verorahoituksen merkittävä muutos ja vaikutukset.

	Hollola		Trendi: 2012-2016					
	TP 2015	TP 2016	Tpe 2017	2018	2019	2020	2021	2022
Asukasluku	23 915	23 791	23 981	23 987	23 991	23 989	23 981	23 970
Verotettava tulo	388 330	394 576	396 528	393 995	403 694	416 962	423 742	430 633
Muutos-%	-0,28 %	1,61 %	0,49 %	-0,64 %	2,46 %	3,29 %	1,63 %	1,63 %
Veroprosentti	21,04	21,00	21,00	21,00	21,00	8,53	8,53	8,53
Toimintakate	-115 766	-113 509	-118 704	-118 193	-120 553	-48 065	-48 620	-49 175
Yhdistymisavustuksen päättymisen			0	0	-900	0	0	0
Verotulot	90 519	90 990	91 680	91 229	93 477	43 387	44 127	44 880
Valtionosuudet	31 957	35 755	36 741	36 268	36 943	16 251	16 358	16 136
Valtionosuudet (Vm + OKM)	31 957	35 755	36 741	36 268	36 943	13 214	13 424	13 203
Verorahoitus	122 476	126 745	128 421	127 498	130 419	59 638	60 485	61 016
Toimintakate/Verorahoitus	95 %	90 %	92 %	93 %	92 %	81 %	80 %	81 %
Käyttökate	6 710	13 236	9 717	9 305	9 866	11 573	11 865	11 842
Rahoitustuotot ja -kulut	528	-520	-343	-414	-468	-529	-556	-507
Vuosikate	7 238	12 716	9 374	8 891	9 399	11 045	11 309	11 335
Poistot	10 851	7 407	8 343	8 983	10 318	10 257	10 457	10 273
Ylijäämä/alijäämä	-3 608	5 314	1 031	-92	-919	788	852	1 062
Kumulatiivinen ylij/alij.	12 363	17 892	18 923	18 831	17 912	18 699	19 551	20 613
Kumulatiivinen ylij/alij./as	517	752	789	785	747	779	815	860

Uudistuksen vaikutus on merkittävä. Kunnan käyttötalouden ja tuloslaskelmaosan talousarvio käytännössä puolittuu, mutta velkamäärä tulee säilymään. Tämä merkitsee suhteellisen velkaantuneisuuden merkittävää kasvamista, omavaraisuuden heikentymistä ja kunnan

taloudellisen liikkumavaran kaventumista. Toisaalta uudistus osin helpottaa kuntatalouden ennakoitavuutta kun sosiaali- ja terveystoimet poistuvat budjetista.

Hollolan kunta
PL 66, (Virastotie 3), 15870 Hollola
Puh. (03) 880 111
Fax (03) 880 3474
www.hollola.fi, kirjaamo@hollola.fi
sähköposti: etunimi.sukunimi@hollola.fi